

KEJDOSZKÓP

KEIDOSCOPE

ÁLDOTT KARÁCSONYT ÉS
BÉKESSÉGES, BOLDOG ÚJÉVET

KEDVES OLVASÓINKNAK!

HESS JÁNOS MIHÁLY: SZENT CSALÁD SZENTEKEL

Szépüljön Velünk!

LÉZER KLINIKA

- ◆ UNWANTED PERMANENT LASER HAIR REMOVAL
- ◆ ACNE TREATMENT
- ◆ SKIN REJUVENATION
- ◆ MICRODERMABRASION
- ◆ VASCULAR AND PIGMENTED LESIONS (AGE/SUN SPOTS)
- ◆ ALPHA-BETA PEELING (SWISS MED.)
- ◆ FACIAL LIFTING
- ◆ ROSACEA, VEINS, SCARS
- ◆ STRETCH MARKS
- ◆ FILLERS/ BOTOX

- ◆ SKIN TIGHTENING

MINDEN KEZELÉST, KOZMETIKAI BEAVATKOZÁST
DR. DUNCA M. ZOLTÁN VÉGEZ
 VAGY AZ Ő FELÜGYELETE ALATT VÉGEZÜNK

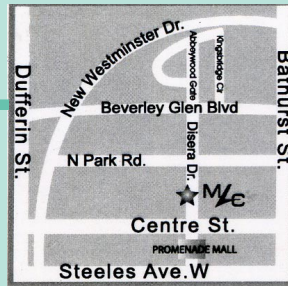

Become more beautiful!

MEDICAL LASER CLINIC

*A változás szépsége:
 Légy szebb, ugyanakkor légy Temagad!*

DR. DUNCA M. ZOLTÁN

VÁSÁROLJON AJÁNDÉKUTALVÁNYT SZERETTEINEK!
 AJÁNDÉKOZZA MEG ÖNMAGÁT IS AZ ÜNNEPEKRE!

NYITVATARTÁS - PROGRAM

HÉTFŐTŐL-SZERDÁIG: 9 -17; CSÜTÖRTÖK: 10 -20;

PÉNTEK: 9 -18; SZOMBAT: 9 - 14

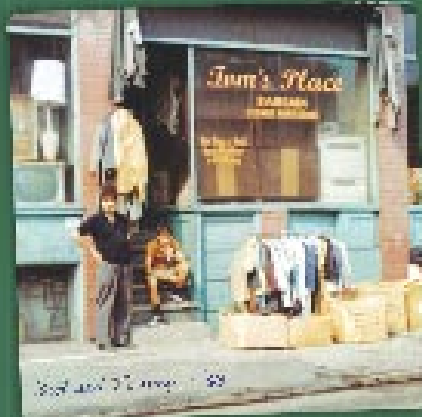
Vasárnap: csak előzetes időpontgyeztetéssel

31 Disera Dr, Suite 200, Thornhill, ON, L4J 0A7; Tel.: (905) 731 8800; Ingyenes Parkolás

www.medicallaser.ca

ELŐ VIZSGÁLAT INGYENES, SZEMÉLYRE SZÓLÓ; KOMPLETT KEZELÉS ESETÉN ELSŐ KEZELÉSRE 50%-OS KEDVEZMÉNY

Celebrating 50 Years in Kensington Market

Building on a retail tradition that began in 1958, Tom's Place is a constant in the ever-changing world of fashion, proving that quality and value are always in style. What began as a bargain second hand store, is now one of Toronto's leading retailers for designer men's and women's business apparel.

First floor specials: Men's Suits 4 for 1

Men's Sports Jackets 2 for 1

HOURS | M-W. 10-6 | Th-F. 10-7 | Sat. 9-6 | Sun. 12-5

190 Baldwin St. | Kensington Market (just west of Spadina) | Free Parking | 416-596-0297 | www.toms-place.com

Fotó: Kun Emília

SZERKESZTŐI GONDOLATOK

Minap egy fotósorozattal lepett meg valaki - Arany évek címmel indították világjáró útjára valahonnan Romániából. Végignézttem. Elherdált évtizedeimet idézték meg ezek a szörnyű felvételek, és bár a valóságot általában el szoktam különíteni az irodalomtól, Orwell 1984 c. könyve, illetve annak filmváltozata toladott elő a felejtenivalók közül... Ma a berlini fal lebontására emlékezik a világ - a korombeliek fájdalommal vagy dühvel, de semmiképpen sem közömbösen gondolnak vissza a húsz évvel ezelőtti történelmi csodára, a fiatalok pedig kissé csodálkozva kérdezik, hogy miért is volt az olyan nagy dolog. Én a temesvári eseményekre és az erdély szerte megmozdult tömegre emlékszem, arra a napra, amikor édesanyám százakkal együtt fagyoskodva, órákon keresztül várt aragázpalackcserére az sepsiszentgyörgyi utcán pontosan akkor, amikor elindult az emberáradat a pártszékház elé számon kérni a számon sem kérhető... Isten elküldte a Megváltót a Kárpát-medencébe is húsz évvel ezelőtt, hogy megmutassa: a legnagyobb télben is ki tud nyílni a reménység, a szeretet és az összefogás virága. Bárcsak ne hervadt volna el húsz esztendő alatt az a virág!

Illóbb ám most kicsit felejteni, hiszen ünnepre készül a lélek, a minden decemberben bekövetkező mennyei üzenetre: Úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszerűen fiát adta...

Gondoljunk Wass Albert szavaira és örvendezzünk:

“Karácsony készül, emberek!

Szépek és tiszták legyetek!
Súroljátok föl lelketek,
csillogtassátok kedvetek,
legyetek újra gyermekek,
hogy emberek lehessetek!”

Kellemes
Ünnepeket
kívánok!

Bort! Búzá! Békességet!

Dancs Rózsa

de Pédery Hunt Dora karácsonyfadísz

HIRDESSZEN FOLYÓIRATUNKBAN! A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA AZ ÉVI ELŐFIZETÉST IS

Kéziratokat és más, közlésre szánt anyagot csak elektronikus postán fogadunk el.

A folyóiratban megjelenő írások tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek.

We accept manuscripts, pictures, etc. by e-mail only.
The opinion expressed in this publication are
not necessarily those of the publisher.

A TARTALOMBÓL - CONTENTS

Sajgó Szabolcs: advent, karácsony (versek)	2
Dancs Rózsa: Az Úr csodásan működik (elbeszélés)	3
József Attila: Betlehemi királyok (vers)	5
Rózsa Dancs: The Lord Moves in a Mysterious Way (Short story, translated by George Telch)	6
Dancs Rózsa: Fias Attila	8
Telch György: Régi karácsonyok emlékfoglalásai	9
Miska János: Vitéz Györgyre emlékezve	11
Kürtös Katalin: György Vitéz (1933 2009)	12
Vitéz György: Túléltem	12
Hegy Béla: Csernák Árpád új könyvéről	13
Ady Endre: Kis karácsonyi ének (vers)	13
Barnás Ferenc: A kilencedik	14
Ferenc Barnás: The Ninth	15
Tatár Etelka: Barnás Ferenc A kilencedik c. művéről	16
tiff - A Torontói Nemzetközi Filmfesztivál - Precious	17
Márta Hidy: Freedom Rhapsody	18
Feledy Balázs: Szépség és (művészeti) érték a fotográfiában.	
Kralovánszky Balázs kiállításáról	20
A Kanadai Magyar Képzőművészek Egyesületének őszi tárlata	
Az önmegvalósítás Hamupipőkéje (D. R.)	22
Bácsalmási István: Varga Ferenc (1906 - 1989)	24
István Bácsalmási: Ferenc Varga (1906 - 1989)	25
Veszely Ferenc: Demmer György és a Hungarian Canadian	
Heritage Collection	27
Sándor Mary: A temető orgonái	28
Fiatalos külső - nemcsak hiúságból	30
A kacagás fél egészség - székelty viccek	31
Kati Reкаи: Barbados, Grenada and Curacao	32
Kati Reкаи: Bookreviews	33-34

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

Megjelenik kéthavonta - Published bimonthly

Előfizetés - Subscription: CA\$39.95/ year; Foreign: S\$50.00/ year

Publisher: Kaleidoscope Publishing

Elnök - Telch György-George - President

Főszerkesztő - Telch-Dancs Rózsa - Editor-in-Chief

Terjesztés - Turóczy Katalin - Subscription

Elérhetőség - Address: 122 Silas Hill Drive

Toronto, On, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

E-mail: rosacae@hotmail.com

Copyright © Kaleidoscope Publishing

No part of this publication may be reproduced by electronic means,
photocopying or otherwise, without written permission from the
publisher, excepting brief quotes for the purpose of review.

LAPUNK KAPHATÓ AZ ALÁBBI CÍMEKEN:

SZERKESZTŐNÉL - Tel.: 416 491 4631

PANNONIA BOOKS - 300 St. Clair Ave. W. Toronto, ON, M4V 1S4

MÉZES MACKÓ - 249 Sheppard Ave. East, Toronto, ON, M2N 3A8

KANADAI MAGYAR KULTÚRKÖZPONT - 840 St. Clair Ave. W.
Toronto, ON, M6I 1C1

www.kalejdoskop.com

*KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy
Lexikona helyesírását követi

SAJGÓ SZABOLCS

advent

közeleg
rettenetes lesz
és gyönyörű
fonalát fonjuk
útját egyengetjük
késekkel várjuk
nem menekül

közeleg
védőszárnya lecsatolva
katonái szélnek eresztve
szavai vésve romló húsba
mindennapi árulás
körülvessi

közeleg
teste ehető
vére szomjat olt
ami volt ami lesz
mindent magára ölt
időt teret

szólítja a gazda
a gazdátlan semmit
és mind
Nihilföld megfáradt lakóit

akarjuk nem akarjuk
megszámlálta napjaink
kéri kezünkől a kést
s csak közeleg

karácsony

elérkezett
s ha ünnepsz tudod
megint tenélküled kegyes
a Túl az Itt felmérhetetlen mélye
csak úgy megint magától nélküled

ezt-azt ugyan hozzatehetsz
csillogón az otthonod szíved
be szép is mégis selyempapír
ajándékot ha rejt

milyen csoda hogy érkezik
hogy évre év el nem marad
világra jó a nap- a fény- az ősvilág
kezünkre bizatik
egy csöpp Mindenható

aki csak egy ezt hirdeti
a nem létező Itt és Odaát

világtalan világba érkezik
ő ki nem mozdul soha
erőterében csillagok
és harsonázó angyalok kelnek útra
megszületni vágy a Van
a tegnapod a holnapod a kisbetűs te
barlangistállójába vágyik

az örök advent ő maga
száll vágyd át lvmilliókon
és hirdeti mint mesebéli buzogány
hét nap csupán
még hetvenszer hét nap és éj

s már íme itt
megint
az ég kárpitja átszakad
és hull alá
és felfakad
elérkezett

Ferenc Varga: Holy Family. Cast Stone. Saint Julianna Convent, Detroit, Michigan

DANCS RÓZSA

AZ ÚR CSODÁSAN MŰKÖDIK

Karácsony lebegett a levegőben. Hatalmas, kövér hóhelyek kergetőztek az ablak előtt, és ahogy földet értek, mindjárt puha dunnává szerveződtek, hogy legyen, amiben a szánkózó gyerekhad meghemperedjék. Szürkületkor már a falu minden kisdede kint bukdácsolt kipirosodott arccal a templom melletti domboldalon. Egyiket-másikat egy-egy nagypapa is elkísérte. A kis vörös orrokon pillanatig megülte magát egy-egy huncut hópohely, majd jóízűen rájuk olvadt. Az otthonokban addigra már kisült a kalács, a töltöttkáposzta puhán rotyogva várta az este nagy pillanatát, a karácsonyfa feldíszítése is nagyjából befejeződött. „Kis karácsony, nagy karácsony, /Kisült-e már a kalácsom?...” Az apák szinte lámpalázasan gyakorolták a szerepüket: az angyal érkezését jelző csengővel úgy kellett be- és kiosonniuk a csak erre az alkalomra bemelegített tisztaszobából, hogy a gyerekek lelkéből nehogy elröppenjen a csodavárás mámoros varázslata. Ezt minden szülő végtelenül fontosnak tartotta a Székelyföldön — a gyermeknek hinnie kell, hogy az angyalok a karácsonyfával adják hírül, hogy a szent estén megszületik a kis Jézus, az emberek Megváltója útban van. A fényező csillogása a lélek ujjongását fejezi ki...

Csak Irénke virrasztott haldokló kislánya fölött a község orvosi rendelőjének lesötétített szobájában. Éjszakánként petróleumlámpát gyújtott, de eköré is újságot helyezett, hogy tompább legyen a fénye. Órákon át figyelte az öntudatlan, hörgéssel szagatott gyerekszuszogást, minden ritmusváltozásra görcsbe rándult, mert azt hitte, itt a vég; kétségbeesetten vonszolta magát már napok óta. Merevgörcsöt kapott egyetlen gyermekét nem tudta megmenteni semmiféle gyógyszer, semmiféle orvosi tudomány. Be kellett várni a halált, beletörődéssel, kétségbeesetten. Ugyanakkor viszont a legnagyobb csendben, hogy a haldokló nyugalmát ne verje fel az anyai jajveszékés. Addig a szívnek sem szabad megszakadnia, amíg a gyermeké el nem csendesedik. Irénke tudta, hogy mit kell tennie, nem jajgatott, nem omlott össze, csak virrasztott, mint egy lassan fogyó, gyenge gyertya. Halkan motyogta immár milliomdszor a Miatyánkot, kérte a Fennvalót, hogy tegyen csodát. Negyedik napja, hogy becsukódott a kicsi, nevető macskaszem, és élettelen mozdulatlanságba dermedt az olyan gyakran a nyaka köré fonódó puha, gömbölyű gyerekkar. „Istenem, drága jó Istenem, tégy csodát!” - már csak gondolatban fohászodott, nem volt ereje suttozni sem...

Az ablak alatt egyre hangosabbá vált a vidám ricsaj, egy-egy lesikló vagy felboruló szánkót hangos rivalgás kísért, és közben refrénszerűen szállt a dallam: „Kis karácsony, nagy karácsony, /Kisült-e már...?”

Mintha az érzékei huncutkodnának vele, az orrcimpájába beleremegett az ismerős illat emléke, a friss dióskalács magasfényű tükörmáza az ujjbegyeiben bizsergett

fel – minden olyan elevenen, hogy valósággal megszedült. „Ó, csak ne bolonduljak még meg, Uram, még a gyermekemnek szüksége van rám!” Vad kétségbeeséssel megdörzsölte a szemét, az orrát. „Álmos is lehetek, talán azért van”, gondolta és az ablakhoz lépett. Kibámult a vidám utcára, kényszerítette magát, hogy meghallja a gyerekek énekét. „Kis karácsony, nagy karácsony...” De itt már elakadt a figyelme... „Istenem, ezt az enyém is megtanulta, milyen aranyos volt a múlt karácsonykor is. A kicsi Balázssal egymás kezét fogták a fa alatt és énekeltek: ‘Kis kajácsony, nagy kajácsony...’ Soha többé nem fogom hallani a vékony kis hangját!” Nyüsztő jaját szájára szorított tenyerével fojtotta el..., nem szakadhat meg a szíve, mert Évácskáé még piheg.

Nincsen senkije a kislányán kívül. Tulajdonképpen népes családból röpítette férjhez a dalia, asszonyfaló Kálmán, aki gazdatisztként az ország másik részében dolgozott. Ennélfogva gyökereitől szakította el a tapasztalatlan, faluszépe Irénkét, aki azonban nem bánta, mert ábrándosan szerette a vőlegényét, és a világ, ahova vitte, más volt, mint az otthoni. Anyjára sokszor gondolt, jó lett volna tanácsot kérni tőle, de csak a levelezés maradt. A levelet pedig a család minden tagja elolvassa. Azonnal teherbe esett, a mézes hetek alatt már, és ez az új tapasztalat kissé megrémítette. Kálmán nem bánta, hogy gyereket várnak, de nem is túlságosan titkolta alkalmi kalandjait. Irénke titokban sokat sírt, és Kálmán, ha észre vette a fájdalmát, könnyedén leintette. „Csak téged szeretlek, Irénkém, senki el nem vehet tőled”, mondogatta ilyenkor nevetve. „Nem szabad falusi pletykákkal izgatnod magad. Ne légy csacsi, gondold a gyerekünkre...” Irénke akkor is a gyerekekre gondolt, amikor bekísérte a debreceni kaszárnába a frontra vonuló emberét. „Amire lehull a hó, visszajövünk!”, ígérték a férfiek a megriadt asszonyoknak. „Nagyon sajnálom, hogy nem lehetek itt a szüléskor, de vigyázz a gyermekünkre és magadra. Derék asszony vagy, Irénkém, nem lesz semmi baj, visszajövök hamarosan...” Kálmán úgy tudta simogatni a tekintetével, hogy minden megaláztatását elfelejtette, és még napokon át, sokáig melegegett a szerelmes férj megidézett pillantásában... Szerette nagyon, alig hét hónapja voltak házások.

A szülés idejére a háza már a front kellős közepébe került. Az oroszok betörése bármelyik pillanatban várható volt, a baba attól félt, hogy az óvóhelyen fog világra jönni a baba. De megúszták, aránylag csendben sírt fel a kislány. Irénkének nem volt, akivel a boldogságát megosztania, mindenki idegen volt körülötte. Mindjárt az első fűrésztés és szoptatás után felbőgtek a szirénák, a bábasszony segítette le őket az óvóhelyre. Ettől kezdve ez volt a rendes lakhelyük. Évácská jó baba volt, nem sírt fel, amikor az oroszok lovai a fejük felett tapostak, sem amikor egy-egy bombarobbanástól majdnem megsüketültek. Atombabának nevezték el a szomszédok, mindenki próbálta egy kicsit kényeztetni őket.

Kálmán érzelmes levelekben fejezte ki apai örömét.

Iréne néha úgy érezte, hogy a levelek túlságosan sok szóvirágot tartalmaznak, kétes érzelmeit azonban azonnal szégyenkezve hessegette el magától — ki tudja, szegény embere mennyit szenved a háborúban, a fogságban.

Irénekének minden öröme a kisbabája volt — ahogy mondani szokás, a szeme fénye.

“Az én drága szemem fénye!” A lassan estébe hajló derengésben Évácska lélegzése egyenletesnek tűnt, de ez nem jelentett semmit. Mozdulatlan kis arca halvány volt, mint a viasz. “Kis karácsony, nagy karácsony, /Kisült-e már a kalácson?” A gyerekek kint énekeltek, kacagtak, és Irénke halkán a kislánya fülébe dúdolta a dallamot. Minden kis éneket elismételt már neki többször is, hátha hallja, ha nincs is magánál. A Kis karácsony azonban megbotlott a nyelvén, kajácsony lett belőle, és ettől megint a gyilkos fertőzéstől meggyötört kis testre borult.

Erőltette magát, hogy folytassa az emlékezést, mert az már nem fájt. Akkor nagyon bántotta, hogy az oroszok beköltöztek a házába, a drága, dió furníros bútort eltűzelték, a nagy falioráját pozdorjává lőtték, mert tizenkettőkor huszonnégyet ütött, és rengeteg nőt becstelenítettek meg a padlóra szórt szalmán. Irénke a szomszédék óvóhelyén értesült ezekről a dolgokról és arról is, hogy a bábasszony leánya a nőket hajkurászó részeg oroszok elől a kútba ugrott, holtan húzta ki onnan öreg, sánta nagyapja. Irénke el sem tudta képzelni, hogy a bába hogy bírja ki fiatal, ártatlan gyermekének az elpusztítását?

Lassan továbbmozdult a front, nyugatabbra, és ők is kimozdulhattak az óvóhelyről.

A ház körül a tanya nem tagadhatta a háborús nyomokat. A hatalmas dinnyeföld büzlött a halmokban rothadó terméstől, amit a részeg muszkák szétlódöztek. Nem ették meg a dinnyét, nem is hagyták a szárán, hanem golyót repítettek minden érett gyümölcsbe. Akárcsak az istállókban a fejőstehenekbe, amelyeknek a belét fejszével hasították ki, aztán egy-egy darab húst kivágva az állatok testéből, ott hagyták Isten számára. A nyári kánikulában már másnap hemzsegték a kukacok a tetemenek. Híre volt, hogy az egyik istállóban, a szénajászolba bújva megtaláltak egy fiatalasszonyt, akit a lekaszabolt véres állaton gyaláztak halálra. Amikor a kamaszodó fia rátalált anyja vérbemocskolt holttestére, kínjában megőrült. Senki nem tudta elmozdítani az istálló küszöbéről, s amikor egy pillanatig magára maradt, felgyújtotta az egészet. Maga is bennégett.

Az oroszoktól megtisztulva, Irénke a férjével is gyakrabban válthatott levelet. “Évácska totyog, már lépeget, az első szó mellé, hogy “mama” hozzátanulta azt is, hogy “apa”. Mindenki azt mondja, hogy gyönyörű baba, újságolta. Az apa pedig nagyon vágyott utánuk, de azt is közölte, hogy nem fog hazatérni véglegesen. Emigrálni akar, mert gazdasági szakemberként a kolhoz nem vonzza. “Márpedig az oroszok azt hozták ajándékba a nyakunkra.”

... Évácska alig egy éves volt, amikor betoppant az apja. Frissen, jókedvűen, mintha kirándulásból érkezett volna

haza. Lovagoltatta a térdén a kislányát, gyönyörködött benne, miközben lelkendezve mesélt Irénekének a terveiről. Nem tudott továbbmenni anélkül, hogy el ne búcsúzzék tőlük, no meg az otthoniaktól, özvegy édesanyjától, testvéreitől, ezért másnap utaznak is a Székelyföldre. Irénke kérte, hogy ne menjen el, próbálják meg itthon újraépíteni az életüket. Kálmán ingerülten felkacagott. “Butaság, asszony a neved”, mondta aztán, és tudtára adta, hogy nincs a világon olyan erő, amelyik megakadályozhatná a kivándorlását. Aztán hogy enyhítsen a helyzeten, magához vonta az asszonyát, és cirógatva megkérdezte: “Miért lettél egyszerre ennyire kishitű, Irénkém? Eddig igazán derekasan álltad a sarat.”

És utaztak. Otthon a sok könyörgésre mindenkinek megígérte, hogy marad, nem disszidál. És vergődtek vissza, mert szinte egy hétig tartott, amíg a hosszú utat megtették a tetűvel, poloskával teli vonaton. Délben érkeztek meg, este Sándor elbúcsúzott... “majd küldöm a hajójegyet értetek”, és felkapta a kofferjét. Még csak vissza sem nézett, amikor kilépett a kapun Irénke megtakarított pénzét zsebre vágva. De várt rá a barátja Ausztriában, mondta, együtt fognak majd onnan Ausztráliába menni...

Lassan Kálmánnak minden volt fogolytársa hazakerült...

Egy vasárnap délelőtt... összefutott Kálmán régi barátjával, Gyárfással, aki a háború előtt bejáratos volt hozzájuk. Örömmel kapta ölbé Évácskát, Irénkét pedig hívta, sétálják körbe a templomkertet... Irénke a következő öt percben mindent megtudott. Meg is keményedett a szíve annyira, hogy azt gondolta, soha többé nem lesz képes felengedni. Kálmán nem a barátjával, hanem a barátnőjével emigrált és közös kislányukkal, aki alig fiatalabb Évácskánál. Sőt, a második gyerek is útban volt a hajóra szállás idején...

Iréne nem tudott semmit mondani... Kézen fogta a kislányát, pillanatig szórakozottan matatott Évácska hajával, amelynek szálain fennakadt néhány virágszirom...

Az apja egy pár ökröt adott el, hogy haza tudjanak utazni Háromszékre.

Az az utazás! Úgy indult, mint egy rémálom. Batyuja mindössze a kislánya volt. A vonat fullasztóan zsúfolt volt, alig kaptak helyet. Sok elmaradt fogoly még akkor szállingózott haza, a menekülésből is sokan akkor tértek vissza. Az állomásokon hosszan álldógált a szerelvény, az emberek leszálltak vizet felvenni. Irénke kibámult az ablakon, míg a kislánya az ölében aludt. Egyszerre ismerős arcot pillantott meg. A Jánosét. Boldogan kiáltott utána: “János, Bartha János!” A férfi meghallotta, a hang után kutatott, majd integetni kezdett, ahogy felismerte Irénkét. Vidámodva, a tele vizesüveggel az Irénkék fülkéjébe gyúrta be magát. Hitetlenkedve nézte a sovány, halvány fiatalasszonyt, aki nem mozdult, hogy a kislányát fel ne ébressze, közben kacagott, és tréfálkozásba próbálta rejteni a zavarát. Hiszen Irénke volt az a leány, aki miatt nem nősült meg eddig. Fiatalemberként kinézte magának a kislányt, ám tudta, várnia kell, amíg

eladóvá cseperedik... De Kálmán elvitte előle... Örvendeztek most egymásnak, sajnálták is egymást kölcsönösen — és valahogy az egész utazás vidámságba fordult át. János híres mókamester volt, azonkívül nagy nótás is...

Miért jutott eszébe János éppen most, amikor a szíve is alig mer dobogni, nehogy elijessze öntudatlan kislányától az életet? Az igaz, hogy jól esett azután is tapintatos viselkedése — és akárhányszor találkoztak, mindig volt a zsebében valami apróság Évácška részére.

“Istenem, Istenem, adj erőt elviselnem a gyermekem halálát!”, sírta el magát ismét. Belebújt a mozdulatlan gyermeket takaró paplanba, behunyta a szemét... Nem emlékezett, mennyi ideig lehetett így, talán el is szundított, de amikor felnyitotta a szemét, egészen sötét volt. Felemelte a fejét, Évácška arcát megvilágította a kintről beszűrődő hó fénye... Közelebb hajolt. Évácška magánál volt. A szeme kinyílt, halványan az anyjára mosolygott. Irénke remegve lámpát gyújtott, eltakarta az újsággal, hogy az éles fény ne bántsa az éledező kislány szemét, és gyorsan, és közben állandóan gügyögve, gyöngéden átölelte a gyermeket... Évácška orrvérzéssel tért magához. “Mama!”, sóhajtotta. Irénke megemelte a picit, elgyötört fejet, teát itatott vele. “Istenem, csodát tettél! Istenem, csodát tettél!”, suttogta.

Mintha elremegett hálálkodásának visszhangja lett volna, kint, az ablak alatt megszólalt egy ezüst csengő. Évácška szeme kerekre nyílt, kicsi gyenge kezével az ablakra mutatott. “Hallod, mama? Mi az?”

Mielőtt Irénke megszólalhatott volna, kedves hangon valaki énekelni kezdett: “Mennyből az angyal eljött hozzátok, pásztorok...” Irénke paplanostól vette az ölébe Évácskát, úgy hallgatták a szent éneket. Az ének az ajtónál ért véget. A belépő János olyan volt, mint egy hatalmas, mesebeli hóember, és még egyszer elismételte a Mennyből az angyalt, mert nem jutott hirtelen egyéb az eszébe. Erőltetnie kellett magát, hogy boldog meglepetését el ne árulja. Még megsértené az édesanyját, akinek Isten visszaadta a gyermekét. A feléledt kislány Irénke ölében halvány mosollyal és csillogó szemmel hallgatta az éneklő, topogó Jánost, akinek a bekecsén karácsonyi jégcsapokat villantott meg a petróleumlámpa pislogó fénye... A vendég alig bírta visszatartani a könnyeit, de nem akart férfiatlanul érzékenyedni, és hogy erőt vegyen magán, a sapkájával hadonászva tisztogatta bekecsét a megjegecesedett hótól. Szinte húsz kilométert gyalogolt, hogy meglátogassa a reménytelenségbe rettentett Irénkét. De nem jött üres kézzel. “Szent este van, és az “Úr csodásan működik...” okoskodott magában. Félszegen előkotorta a nagy szeretettel maga készítette picit bölcsőt, amelybe egy kis csutkababát is helyezett, mellé apró piros almát, aranydiót, néhány szem mogyorót.

Az ajándékot olyan ámuló örömmel vette kezébe a halálból megmenekült gyermek, mintha azt maga a mennyi angyal nyújtotta volna feléje.

Csoda történt, isteni csoda...

JÓZSEF ATTILA

BETLEHEMI KIRÁLYOK

Adjonisten, Jézusunk, Jézusunk!
Három király mi vagyunk.
Lángos csillag állt felettünk,
gyalog jöttünk, mert siettünk,
kis juhocska mondta - biztos
itt lakik a Jézus Krisztus.
Menyhárt király a nevem.
Segíts, édes Istenem!

Istenfia, jónapot, jónapot!
Nem vagyunk mi vén papok.
úgy hallottuk, megszületté,
szegények királya lettél.
Benéztünk hát kicsit hozzád,
Üdvösségünk, égi ország!
Gáspár volnék, afféle
földi király személye.

Adjonisten, Megváltó, Megváltó!
Jöttünk meleg országból.
Főtt kolbászunk mind elfogyott,
fényes csizmánk is megrogyott,
hoztunk aranyat hat marékkal,
tömjént egész vasfazékkal.
Én vagyok a Boldizsár,
aki szerecseny király.

Irul-pirul Mária, Mária,
boldogságos kis mama.
Hulló könnye záporán át
alig látja Jézuskáját.
A sok pásztor mind muzsikál.
Meg is kéne szoptatni már.
Kedves három királyok,
jóéjszakát kívánok!

Karancsi Sándor grafikája

RÓZSA DANCs

THE LORD MOVES IN A MYSTERIOUS WAY

Christmas spirit was in the air. Big, fat snowflakes were chasing each other in front of the lit up windows of the small village. As soon as they reached the ground, they coalesced into a giant soft duvet so that the children could frolic in it. It was dusk of Christmas Eve already, but all the children were out on the side of the hill on which the church stood. A few were escorted by their Grandfathers. They were sledding down the incline. Snowflakes settled on the tiny red noses tickling them before they melted.

In the homes, the holiday cookies and cakes were still warm from the ovens and the cabbage rolls were simmering in the large pots. Their wonderful fragrance reached into every nook and cranny, adding to the holiday atmosphere, awaiting the great moment... The Fathers were anxiously practising their role of the arrival of the Angel; they had to sneak in and out of the living room. On this special night it was even heated with a fire in the ceramic stove built into a corner of the room. The Angel's arrival is usually heralded by the tinkling of a little bell. They had to be very careful not to disturb the magic expectations in the children's hearts...

Only Irene was keeping vigil by the bedside of her dying daughter. They were in the recovery room of the village Medical Clinic, a two-room affair. The kerosene lamp was turned low for the night and she placed some newspaper pages around it to dim the light some more. Through the hours she watched the unconscious child's laboured breathing. With every slight change in the heavy gasping, Irene jerked into spasms because she thought that the end was here. She desperately dragged herself through many days and nights in exhaustion. Her only child had tetanus poisoning and there were no medicine and no medical knowledge how to save her. One could only await the ultimate death in desperation and with acceptance and in absolute silence, without motherly laments and tears so as not to disturb the dying child. The Mother's heart could not break until the child's didn't stop beating. Irene knew what she had to do, she did not lament, and didn't collapse, only kept a vigil like a weakly burning candle. Quietly she mumbled the *Our Father* for the millionth time, asking the Lord for a miracle. It was the fourth day that the laughing pussycat like eyes closed and her arms so often around her Mother's neck froze into lifelessness. *"Oh God, oh dear God please do a miracle!"*, she thought silently as she had no strength left to whisper...

In her mind Irene kept repeating *"Holy Night, Holy Night..."* This was the fourth Holy Night together since the birth of her daughter. So far they spent every Christmas by themselves, but now, the fourth doesn't promise peace but death. *"Tonight Baby Jesus will be born who will Redeem the World, halleluia, and my little one will die... Dear God why?"* She sobbed and grasped the bed. To muffle the sound,

she put her fist into her mouth.

In the street, below the windows, happy carollers were singing *"Jingle bells, Jingle bells, Jingle all the way..."* mixed with happy laughter and screams as the occasional sled turned over dumping them in the snow. The refrain of the song *"Jingle bells, Jingle bells..."* floated in the air.

"Dear God, my little one had already learned this carol. How sweetly she sang "Jingle bells, Jingle bells..." and holding the hand of little George under the Christmas tree last year. My child will never again sing!" Irene held back her whimpering with her palm on her lips. She couldn't allow her heart to break, because little Eva's was still beating.

She has no one besides her little daughter. Her husband, the handsome Kálmán was a ladies man. He worked as Farm Manager at the opposite end of the country in Várad. So he tore away the inexperienced village beauty from her roots. But she didn't mind it, because she loved him in a dreamy way, and the world he took her to was different from home...

She became pregnant immediately during the honeymoon and this new experience alarmed her. Kálmán didn't mind the baby, and, he didn't make a big secret of his casual affairs. In secret, Irene cried a lot and when Kálmán noticed her pain, he casually scolded her.

"I love only you, Irene, no one can take me away from you" Kálmán said laughingly. "You should not upset yourself with the villagers' gossip. Don't be silly, think of our child..." Irene thought about their child as she escorted him to the Army barracks in Debrecen when he was being shipped out to the front...

By the time of birthing, Irene's house was in line with the front, with battles raging all around. Russian's break through was expected at any moment and the midwife was worried that the baby would arrive in some bomb shelter. But everything worked out all right. Irene had no one to share her happiness with; everyone was a stranger. Right after the bathing and the first suckling of the baby, the sirens went off; the midwife helped them to go to the underground shelter. From then on that's where they lived. Eva was a good baby, and she didn't cry when the Russians' horses passed overhead, nor when they were almost deafened by a bomb explosion. The neighbours nicknamed the baby "Bunker Baby," and all were trying to pamper both of them in some way...

Kálmán's letters from the prisoner of war camp expressed his fatherly happiness. Irene sometimes felt that the sentences were too flowery, however, ashamedly she pushed doubtful feelings away from herself. No one knows how many poor prisoners are suffering in the war and prison camps...

The Russian troops took over her house and chopped up her new furniture which was her wedding gift and shot to pieces the big clock hanging on the wall. They shot it because it beat twenty-four at midnight and not just twelve. They had spread straw on the floor and raped innumerable

women. Irene heard about the news in the neighbour's cellar. Also she learned that the midwife's daughter jumped into the well to get away from the drunken Russians who were chasing her. The girl's old and lame Grandfather pulled out her dead body. Irene could not imagine how the midwife could live through her only innocent child's death?

The front moved slowly toward the West and she was able to exchange letters with her husband more frequently. She wrote to him when she started to walk, when she said her first word "Mama" and when she learned to say "Daddy." She wrote that everyone said that Eva was a beautiful doll. The Father wrote that he missed them terribly but that he won't return permanently. He wants to emigrate because as a farm manager the Soviet collective farming does not appeal to him. "Nevertheless that is the gift the Russians are bringing to us."

... Eva was a year and a half when her Father suddenly appeared. He looked happy and well rested, as if he had just returned from a vacation. He sat Eva on his knees and admired her, while relating excitedly his plans. He said that he could not just go away without first saying good-bys from them and others, his Mother and brothers and sisters. So next day, they would travel home from Várad to Háromszék in Transylvania. Irene begged him not to leave, but try to rebuild their lives here at home.

"Stupidity thy name is woman," Kálmán gave an irritated laugh...

So they started out for Transylvania. Travel was a struggle. It took nearly a week for the trip on a train filled with refugees, lice, bedbugs and other vermin. They arrived at noon. After a round of visits to relatives and everyone's begging, Kálmán promised that he won't flee the country. So they returned to Várad. Next evening he left.

"Dearest, I was thinking that I would take Eva with me, so that it would be easier for you to travel and follow me," he said while packing.

Irene's blood suddenly turned to ice. "No!" she cried. Kálmán shrugged his shoulders.

"I will send you the tickets for the ship" he said grabbing his suitcase. He pocketed all of Irene's saved money and stepped out of the door, shutting it behind him. Well, he had to go, because his buddy was already waiting for him in Austria. They would travel together to Australia...

They ended up somewhere in South America. Kálmán excitedly started a new life. He wrote that he had already saved half the ticket price. He wrote reassuring her "Have a little patience, darling, we will be together soon." Irene was patient. Her acquaintances knew that she had already sold her wedding ring to buy food for her daughter...

Little by little all Kálmán's fellow prisoners of war returned home... Everyone knew that she was preparing to emigrate to join her husband. On a Sunday morning Irene had to step out of the Church because Eva was restless. She ran into Kálmán's old friend, Feri Gyárfás, who was a fre-

quent visitor before the war. Happily he picked up little Eva and asked Irene to walk around the garden of the Church. The fruit trees were in full blossom and the air was heavy with their perfume. Eva was happily giggling as she was carried around; she made friends easily.

"I must say something Irene, I cannot be silent any more" said the man. In the next five minutes she learned the awful truth about Kálmán. It felt as if an icy hand grabbed and squeezed her heart so that she thought it will never thaw out.

"Kálmán didn't emigrate with a friend who was a comrade-in-arms, but with a girlfriend and their daughter who is younger than Eva. Moreover, she was pregnant with a second child when they boarded the ship to Argentina" said Gyárfás hesitatingly... "He is not going to send you a ticket. He has another family."

... Irene was speechless. She grabbed Eva's hand and didn't notice that she was practically dragging the child as she hurried away...

Her Father sold a pair of oxen to pay for the trip to return home to Háromszék... That return trip was a horrible nightmare. Irene's entire baggage consisted only of her little Evie. The train was so crowded that people were hanging outside onto the steps too. They barely managed to get a narrow space on the bench. Myriad prisoners of war were still returning home, as well, huge crowds displaced by the battles. The train stopped for long periods at the many railway stations. People got off to get drinking water from the wells. Irene, while holding her infant on her lap, was looking out the window. Suddenly she was jolted out of her dreamlike state by a familiar face. Happily she called out after him "János! János Bartha!" He looked around, saw Irene, and happily waved to her. János fought his way into the railway car carrying his water-filled bottle. Not believing his eyes, he looked over the thin, pale young woman, who didn't make a move lest she woke her daughter. János flustered in his embarrassment laughed and joked. After all, he never married because he carried a torch for her... Kálmán swept her away from him...

In the cold reality of the Medical Clinic Irene wondered why she thought of János just now when she hardly dared to move and her heart was aching so much for her little one... She must have dozed off and didn't remember how long she lay there. When she opened her eyes, it was already evening.

Irene sat up. Something changed! Light reflected off the snow outside lit up Eva's pale face. She saw that Evie came out of her coma and was awake. She opened her eyes and weakly smiled at her Mother. Irene, while shaking, turned up the flame in the lamp and bent over her cooing... It was a big nosebleed that nudged Eva out of her faint.

"Mama!" she sighed.

Irene raised the tiny girl's head and gave her a few sips of tea. "God! Oh God! You worked a miracle! God you worked

a miracle!" she whispered. As if in reply to her thanks to God a silver bell tinkled outside the window. Wide eyed, Eva asked "Mama do you hear it? What is it?"

Before Irene could answer, a soft voice sang the carol:

"Angels from heaven,/ say to the shepherds,
"News we bring,/ news we bring!"

Irene wrapped the quilt around Eva and took her into her lap to listen to the song. The carol ended at the door which then opened. János stepped in. He looked like a giant snowman and repeated the carol once again because suddenly he could not remember any other. He had to constrain himself not to show his happy surprise at Evie's improvement. He was afraid that he might hurt Irene's feelings to whom God gave back her child.

Eva stared and smiled at this white giant singing whose coat glimmered with shiny icicles. The guest could only barely hold back his tears. So to get a grip on himself, he slapped his hat around his coat to shake off the snow. He walked twenty kilometers to visit them. He didn't want to come with empty hand.

"It is the Holy Night of Christmas Eve and the Lord moves in a mysterious way," he speculated. Awkwardly he took out from under his coat a small cradle which he made. There was a small rag doll in it. Also, he brought some small red apples, gold walnuts and hazel nuts.

The child who just escaped from death received the gift, as if a real angel gave it to her. A miracle occurred, a heavenly miracle.

Translated by George Telch

Szűcsné Novák Mária: Virágos Madonna. Tűzzománc

**Christmas Jazz
Concert**
with Dinner

**AN EVENING OF
HIGH-ENERGY JAZZ**

By the **Attila Fias Trio** -
the main performers at
this year's **EMMY Awards**
Governor's Ball in Los Angeles

Saturday, December 12, 6:30 p.m.
**Hungarian Canadian
Cultural Centre
Toronto**
840 St. Clair Ave. W.

Attila Fias
Jazz Pianist

Don't miss this one time concert with highly sought after platinum-selling pianist, arranger and composer, Attila Fias. Listen to Attila's special blend of sounds from across the globe as he performs original compositions from his newly released CD - Stories - as well as combines jazz and latin idioms with Hungarian music elements and find out why his albums have sold over 2 million CDs worldwide! A jazz performance unlike one you've heard before!

Sponsored by Gábor Vaski,
Ch.P. Strategic Wealth, CFP, BMus

TICKETS: \$35 - including dinner
Master Chef: János Mudlic
Info and ticket ordering: 416-654-4926
or 416-491-4631

www.attilafias.com

Fias Attila már mindenütt beírta nevét a dzsessz történetébe - Hollywood-tól Indiáig és Dél-Amerikáig. A torontói magyar közösség azonban még nem nagyon vette tudomásul, hogy egy világklasszis zongoraművész él itt, alkot és ezernyi dallal szórakoztatja a zenei világ rajongóit.

Pár évvel ezelőtt Attilával készített interjúmban a dzsessz magyar nagykövetének neveztem, aki azóta a Mátyás Pincében rendezett irodalmi esten be is mutatkozott szerény, de lelkes közönség előtt. Első beszélgetésünk óta eltelt közel félévtized, de csupán most került sor arra, hogy itt is megszervezhessünk egy nagyszabású hangversenyt a Fias Attila vezette zenekarnak.

Vacsorával egybekötött karácsonyi koncertünket december 12-én este 6 órai kezdettel tartjuk a Kanadai Magyar Kultúrközpont Árpád termében, ami biztosan nagy élményt fog jelenteni még azoknak is, akik különben a dzsesszet nem tartják kedvenc zenéjüknek. Attila szeretne magyar karácsonyi dallamokat is beiktatni a repertoárjukba, azért választotta tulajdonképpen a karácsonyi időszakot.

Az idei Emmy Award gálabálján Fias Attila Quartet-je szolgáltatva a zenét. A gálában résztvevő sok híresség osztatlan tetszésnyilvánítását tetézi az is, hogy azóta Hollywood többször meg próbálta átcsalni a film világfővárosába a magyar dzsessz tehetséges zenészét - ahol a hírnéven kívül az valószínűleg anyagiak sem elhanyagolható előnyöket gyümölcsozhatnak.

Tiszteljük meg önmagunkat és Fias Attilát a karácsonyi koncerten való jelenlétünkkel! Hozzuk magunkkal nem magyar ismerőseinket is!

Dancs Rózsa

THE ATTILA FIAS QUARTET AT THE EMMY AWARDS GOVERNOR'S BALL IN LOS ANGELES!

Attila and his quartet recently performed at the prestigious and glamorous 61st annual Governor's Ball for the Emmy Awards. Playing on a stage in the center of the ballroom, Attila had a beautiful Schimmel Grand K 213 G piano - the dazzling visual spotlight - at his fingers.

To open the party, the bands played a two-tune medley to bring in the guests - all 3,600 of them! Once everybody was inside, among the many celebrities walking about with their newly won Emmys in hand, the high-powered producers and directors, their friends and guests, and the free flowing Grey Goose martinis and exquisite food and wine, the Quartet started with a set of stylish jazz standards. Joined later by vocalist Matt Alber for a couple of songs, the Quartet finished their first set, and enjoyed some mingling while Norm Roper's dance band played some great cover tunes.

After the break, during which the Quartet's musicians sampled some drinks and did some "star-gazing" and rubbing shoulders with the very friendly and surprisingly approachable crowd, they returned for their second set. As the dance band's set had ended on a high energy song, the Quartet continued the intensity and kicked it off with a lively latin version of a jazz standard and didn't let the energy die down from there! The party was going full force by then, with most people having finished their dinners and mingling and laughing. There were many people taking pictures of the Quartet and enjoying the music, clapping and cheering at the ends of tunes. The Quartet finished their set and Norm Roper's band once again took over with the dance floor quickly filling up and the party reaching its climax, and as the typically early LA crowd was partying and dancing, it eventually started to thin out, with many probably going on to the after-parties and after-after parties... What an enjoyable night! (*Attila's homepage: www.attilafias.com*)

Attila Fias: Christmas Spa CD

Irén, Gyuri és Magdus 1942 karácsonyán

TELCH GYÖRGY

RÉGMÚLT KARÁCSONYOK EMLÉKFOSZLÁNYAI

1941-ben, tavasszal Délvidéket megint Magyarországhoz csatolták. Ettől kezdve a mindennapjaink megváltoztak, az életünk normális körülmények között folyt. Apám és a testvére, Feri bácsi hazajöttek a háborúból, ahol a jugoszláv királyi hadsereg katonáiként szolgáltak és folytatták a bevonulásuk előtti munkát a műhelyben. A magyar hatóságok elismerték apám szakmai képesítését. Volt, amit ennünk, volt ruhánk, megszűnt a háborús időszak nélkülözése.

Ősszel óvodás lettem, noha már öt éves voltam. Itt együtt voltam a többi szomszéd gyermekkel, akikkel később egyszerre mentünk az iskola első osztályába.

Az amerikai Halloween mi nem ismertük akkor. De november 1-én megünnepeltük Mindszentek napját, november 2-án a halottak napján pedig virrasztottunk. Koszorúkat rendeltünk a halottainknak, ezeket a hideg veranda padlóján tartottuk egy-két napig, és a virágok illata belengte az egész lakást. Halottak napja estéjén kivittük a koszorúkat sok-sok gyertyával együtt a Szent Rókus temetőbe, ahol a hozzátartozóink nyugszanak. Az egész temető ragyogott a sok apró gyertyalángtól, miközben imádkoztunk. A temető kapujában frissen sült gesztenyét vettünk, amit aztán hazafelé ettünk meg.

Mikulás is mindig izgalmas esemény volt. Mikulás nem

azonos az észak-amerikai St. Nick-el. Nálunk külön ünnepe van december 6-án. Élénken emlékszem minden Mikulás estére, egészen 1944-ig, amikor minden felborult. A kirakatok ablakában megjelent a sok finomság, a csokoládé Mikulások tömege, a sok érdekes játék. A Fő utcán volt a Stühmer cukrászda, a Meinl kávézó és a Racics-féle csemegebolt, amelyeket kidíszítettek.

Sötétedéskor az ablakaikban piros fényű égők gyúltak ki, és ettől minden olyan titokzatosá vált. A Mikulás est hagyományos kelléke volt a dió, a füge a datolya, az alma és a narancs. Szüleink a Fő utcán sétálva megvették a kis tasakokban árult sült gesztenyét, amit én nagyon szerettem. A Fő utcán volt a Fehér Drogéria is, amelynek az ablakai tele voltak különféle játékokkal. Paradicsomi látvány volt nekünk, gyermekeknek.

Szüleim elvittek a Sloboda Szálloda, magyar nevén Vadászkiért Mikulás partijára, ahol a többi gyermekkel együtt vártuk a Mikulás bácsi érkezését. Két fekete Krampuszal jött, akik tulajdonképpen az ördögfiókák voltak, és virgáccsal körbeszaladgálva riógtak, hogy megbüntetnek, ha rosszak leszünk. Mi visongtunk, és nagy örömmel vettük át az ajándékokat a Mikulástól.

EZ VOLT AZ ÚTOLSÓ MIKULÁS PARTI A VÁROSBAN.

A legizgalmasabb mindíg december 5-én este a Mikulás érkezése otthon. Ilyenkor a konyhában ült a család. Az ablakunk az udvarra nyílt, amelyikbe kiraktuk a fényesre tisztított cipőket. Anyám még egy kicsi kosarat kitett az ablakba. Hirtelen nagy hangon megszólalt egy csengő és a Mikulás komoly hangon felszólított, hogy térdeljek le. Aztán megkérdezte, hogy jó voltam-e és imádkoztam-e. Remegve engedelmeskedtem neki, mindenre igennel válaszoltam, és akkor el kellett neki mondanom a Mi atyánkot. Amíg én imádkoztam, addig ő berakta az ablakba helyezett kosárba a finomságokat. Aztán meghagyta, hogy legyek szófogadó fiú, és nagy csengetve eltávozott. Csak akkor néztem meg, hogy mit hozott, és persze nagy mohón nekiestem a csemegezésnek.

Alig néhány nap múlva édesapám nagyon izgatottan, sőt felháborodott hangon mondta, hogy a japánok bombát dobtak Hawaii-ra, ami azt jelenti, hogy muszáj lesz belépni

a háborúba, ami rettenetes dolog (ez volt 1941. December 7-én a Pearl Harbour-i japán bombázás). Nem voltam biztos, hogy ez mit jelent, de annyit megtudtam, hogy van egy hely, amit Amerikának hívnak.

Édesapámnak járt a National Geographic folyóirat és a Mechanix Illustrated, amelyeket rendszeren olvasott angolul. Szerettem a képeket nézegetni azokban a lapokban. Később is lapozgattam őket, miután megtanultam olvasni, bár a nyelvet nem ismertem, csak a helyek neveit tudtam kibetűzni. Még ma is emlékszem a Westpoint Katonai Akadémia képére például.

Apám hallgatta a rádió rövid hullámú adását, ami tiltott volt, hogy értesüljön a nagyvilág eseményeiről. "A gyönyörű Hawaii-t tönkretették. Mindig szerettem volna elmenni oda," mondta édesanyámnak. S még hozzátette: "Most bánom, hogy nem vándoroltunk ki Kanadába, csak beszélünk róla." Néhány esztendő múltán bukkantam rá Klondike és Yukon témájú könyveire.

Pár hétig ez volt a napi téma, amiről beszélgettek a nagybácsikkal és nagynénikkel. Mind azt mondták, hogy most már, ha az amerikaiak is belevegyültek a háborúba, nem lehet győzni. Az I. világháborút is amiatt veszítettük el, hogy Amerika legyőzött mindenkit. Két olyan óriás között, mint Amerika és Oroszország, a dolgok nagyon rossza fordulnak.

Édesanyám sokat sírt. Már előre felt, hogy édesapámat és a többi rokon férfit nemsokára behívják.

Végre eljött 1941 karácsony nagyhete. Nagy izgalom előzte meg. Megvásároltuk a fenyőfát, amit a hideg üveg verandán tartottunk. Édesanyám napokon át sütött-főzött. Nagyon szerettem kinyalni a krémes edényeket, amikben a sütemények töltelékét kikavarta, és mindig én kaptam meg a szeletelés után visszamaradt sütívégeket is.

Magdus nagynéném velünk lakott. Anyám legfiatalabb húga mindössze 14 éves volt, amikor nagymamám meghalt 1935-ben, ezért anyám nevelte fel. December 22-én volt a születésnapja, de később ünnepeltük.

Karácsony előestéjén édesapám a templomba vitt (a kéttornyú Szt. István templomba mentünk, amelyet 1904-ben építettek, abban az évben, amikor édesapám született, a nevét az első magyar királyról kapta.) A Karmelita Rendhez tartozott, amelynek papjaival édesapám barátságban volt. A templom bejáratánál jobbra van egy terem, amelynek ajtaja tárva volt karácsonykor, hogy láthassuk a betlehemi jászolt a Kisdeddel. Csodálatos színben ragyogott az egész jelenet.

Távollétünkben édesanyám feldíszította a karácsonyfát. Sötétedés után értünk haza, és mindjárt asztalhoz ültünk, hogy elfogyasszuk a hagyományos ünnepi vacsorát, ami alatt én nagyon izgatott voltam. Alighogy véget ért az evés-ivás, megszólalt egy üvegcsengő. Anyám kirohant, hogy megnézzé, nem az angyal érkezett-e meg a karácsonyfával és az ajándékokkal. S valóban az járt ott, újságolta nagy örömmel. Az ajándékok közül a legjobban életem első meséskönyvére emlékszem, aminek a címe az volt, hogy

Sok, sok mese. Még ma is őrzöm azt a könyvet egy krémszínű kis repülőgéppel együtt, ami a Boeing Stearman model alapján készült.

Most eszembe jut az előző esztendő karácsonya. 1940-ben egy Dux Baba vetítőt és benne egy filmet kaptam ajándékként. A fehér-fekete rajzfilmen egy sereg állat kergette egymást és bukfenceztek össze-vissza.

Végül az izgalomtól kifáradva, apám meseolvasása közben estem bele az ágyba. Szüleim elmentek az éjfél misére, engem Magdussal hagytak.

Karácsony napján az egész rokonság ünnepi ebédre gyűlt össze, ami a késő délutáni órákba nyúlt.

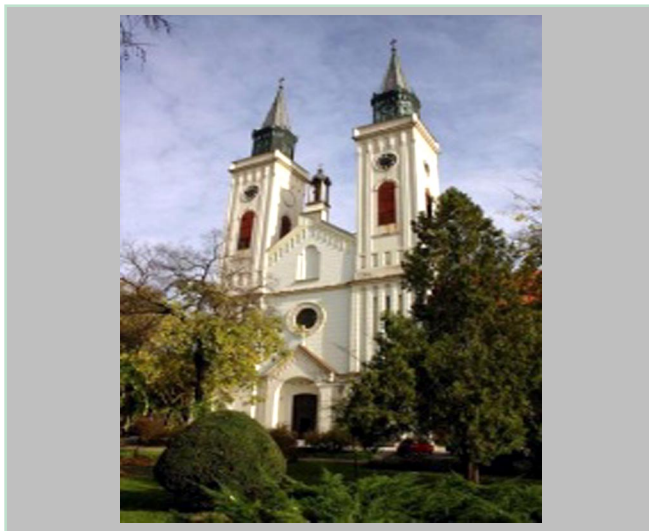
Karácsony másodnapján az egész család a közben újra megnősült nagyapámnál ebédelt. Ekkor ünnepeltük Magdus 20. születésnapját is, felköszöntöttük az Istvánokat és a Jánosokat. Ilyenkor a nap közös éneklésben végződött. Nemcsak magyar, hanem bunyevác (horvát) karácsonyi énekeket is daloltak, mert nagyapám felesége, Mari néni bunyevác volt. Mi, a hat unokatestvér rendkívül élveztük ezeket az ünnepeket.

Ez volt édesapámmal a legutolsó karácsonyunk.

1942 karácsonya már nagyon nyomott volt. Néhány apróság mellett ekkor kaptam meg Aesopus meséit, amit szintén megtartottam a mai napig. De nem volt ünneplés. A frontról a levelezőlapok édesapámtól megkésített postai dátumot mutattak, így a november 3-án írottat csak november 12-én tették postára, a november 18-án keltezett december 20-án, együtt a december 11-ivel. Megszakadt vele a kapcsolat, a frontról pedig egyre rosszabb hírek érkeztek.

Aztán, mielőtt a legutolsó tábori lapot megkaptuk volna, bekövetkezett a voronyezsi áttörés 1943. január 13-án. Ezt ugyan a magyar kormány etitkolta, de a hírek terjedtek. A háború befejezésekor édesapámat halottnak nyilvánították. A jugoszláv törvényszék feltételezések alapján 1943. január 31-t írta be az elhalálozás időpontjaként. Ez azt jelenti, hogy amikor megkaptuk az utolsó két lapot tőle, már nem is volt életben.

Angolból fordította Dancs Rózsa

A zombori Karmelita Templom

MISKA JÁNOS

VITÉZ GYÖRGYRE EMLÉKEZVE

Sajnálattal vettük a hírt Mindenszentek reggelén, hogy a magyar avantgárd költészeti irányzat egyik kimagasló alakja, Vitéz György Montrealban a közelmúltban elhunyt. Olvasóinknak több alkalommal hírt adtunk megjelent versesgyűjteményeiről, melyek új irányzatot nyitottak a kanadai magyar, s egyben a modern magyar költészetben. Mint korábban megírtuk, igazi neve Németh György. Budapesten született 1933-ban. A Rákosi-rendszerben családjukat deportálták. Az 56-os forradalom után Kanadában telepedett le, a montreáli egyetemen fejezte be egyetemi tanulmányait, klinikai pszichológia szakon, Ph.D. fokozaton. Azon kevesek közé tartozott, akik az első perctől kezdve otthonosan érezték magukat választott hazájukban. Korai verseiben csodálattal töltik el a kanadai gigantikus méretek és szélsőségek, noha ezek a tájak, markáns évszakok, tárgyak és színek nosztalgikus érzelmeket ébresztettek benne hátrahagyott hazája iránt.

Költészete kettős irányzatból táplálkozott: a hazai nyugatos és az amerikai Allen Ginsberges verstradíciókból. Az előbbi szellemi alapját, az utóbbi költészeti technikáját határozta meg. Ezt a kettősséget tükrözték kezdeti versei, melyek 1977-ben jelentek meg *Amerikai történet* című gyűjteményében. Ezeket a verseket áthatotta valami eredeti panteikus életfelfogás. Számára azonban az ember és a természeti világ között nem létezett holmi szellemi szakadék, ellenkezőleg, a kettő szoros kapcsolatban állt egymással. Közvetlen környezete nagy hatással volt művészetére. Versei megteltek a Szent Lőrinc folyó völgyében található természeti képekkel és elemekkel. Kedvenc évszaka a tavasz volt, mely Kanadában elég későn, s talán ezért gigantikus erővel érkezik. A „Tavaszi dal”-ban így írt:

(Lenn a folyóban angolnák lebegnek
gyülekezőben hosszú vándorútra,
fecskek helyett most ők sietnek Délre,
de köszöntést csak fürge ivadéuk
hoz vissza majd didergő nádasokba,
mire a kert almái elpirulnak
s a Szent Lőrinc völgyén az indián nyár
végigcirógat, de már nem melenget.)

Az évszakok ciklikus változása, a dinamikus tavaszt követő kései, nosztalgikus nyár, az ezernyi színpompával jövő őszi és a kegyetlen tél szimbólumot formált számára az emberi sors, az elkerülhetetlen vénülés, az elmúlás kellő kifejezésére. Az öregedés gondolata, mint Bisztray György feljegyezte *Hungarian-Canadian Literature* c. könyvében, általános jelleget öltött Vitéz költészetében. „Szent György napja” című versében is a sárkány csupán kiöregszik, időtlen vénségbe enyészik. Az amerikai iskola, a hosszú verssorok erős áramlása, a dolgok naturalisztikus megfigyelése Vitéz költészete formaiságára volt hatással. Költészete a hetvenes

évek végétől gyökeres fordulatot vett. Eltűnt elégikus hangvétele és panteikus életszemlélete. Versei megteltek ironikus megfigyelésekkel, groteszk költői képekkel. Rövid verseit nagyobb lélegzetű, epikus elemekkel gazdagított önelemző költemények váltották fel. Egyik, egész kötetet kitevő és talán legmaradandóbb verse, *Missza agnostica* (1979) ilyen lírai önelemzés. Egész életszemlélete zúdult bele ebbe a nagysodrású munkába, emlékeztetve az emberiséget saját kudarcaira és az adott század borzalmas eseményeire. A vers a latin mise liturgikus cselekményére épült, „Introitus”, „Kyrie”, „Gloria.” Felszínes olvasásra az ironikus parafrázisok, a mellbevágó hasonlatok (például Isten őrangyalait történelmünk zsarnokait körülvevő testőrökhöz hasonlította) agnosztikus beállítottságot nyújtanak a költeménynek. Igazában arról van szó, hogy Vitéz nem tagadta meg hazuról hozott hagyományainkat, szellemi és felekezeti felfogásainkat, csupán elvetette a statikus, megkövesedett dogmák szolgai szajkózását.

Ez a felfogás domborodott ki *jel beszéd* című gyűjteményében is (1982). Verseit ironia, kiábrándultság jellemzi, a megalapozott intézményrendszerek (hazafiasság, vallás) kritikátlan követése eredményeként. Idegenkedett a kisműveltségű emigránsoktól, akik új környezetükben a gyors asszimiláció jegyében idejekorán elvetették a magukkal hozott évezredek hagyományokat. Fontos szerepet játszott költészetében is az idősíkok merész használata, egyetlen tollvonással száguldott a régmúltból napjaink jelenségeibe. Stílusát tekintve, a gondolatok és szavak látszólagos logikátlan alkalmazásával igyekezett elkerülni a pátoszkeltést. Dicséretére válik, hogy a komolyabb helyzetekben is megőrizte egészséges humorát, s ez üdeséget adott újatkereső költészetének. Újabb kötetei, *Az ájtatos manó imája* (1991), *Haza tér és* (1998), valamint *Confabulatio mystica* (2001) stb. Magyarországon jelentek meg.

Nyugodj békében, Gyurka. Emléked és művészeti hagyatékaidat megőrizzük.

Magyar Krónika, november 4. Montreal

GEORGE VITÉZ (1933 - 2009)

“Vitéz is a poet of exceptional linguistic juggling – as Esterházy puts it, he is a ‘refined, intelligent and brave poet, brave towards and opposite himself and the language [...] George Vitéz from Canada knows something that he would not know from here and we would be most unintelligent not to make us of this difference which is the same thing’. His linguistic braveries can be touched upon his poems in Hungarian as well as in his plurilingual poetry: multiplying languages for him is but an occasion for creating even more conceits, witty associations. This poetic strategy involves that his poems almost resist translation – John Robert Colombo and Robin Skelton had a hard job when creating the English versions for *Blessed Harbours*. On the other hand, a

reader who speaks only Hungarian could hardly comprehend the complexity and the references of these poems. Vitéz is a poet who is not only a master of our language but can expand it to embrace other languages (ranging from Latin to German, English, French, even the language of ‘Brobdingnag’ as one of his poems testifies it) and enrich it with wide range references to classical and modern culture: he uses the medieval ‘missa’ form with the same ease as avant-garde experimental forms, meditating about the art of Hieronimus Bosch or Brahms, Brecht and Bartók. His is an intellectually very rich poetry – and Esterházy must be right stating that Vitéz offers something that a non-immigrant poet might not know. Immigration as an experience is present in the subject matter of several poems – but the immigrant experience is not what made him a poet.

(Katalin Kürtösi, Critiques)

VITÉZ GYÖRGY

TÚLÉLTEM

Barátaim, talán ti megbocsáttok,
mivel nem lettem hős, sem krónikása
nagy tetteknek. A szó csak hüvös mása
lenne az egyszer-mindörökre látott
élettelen és élő szenvedésnek,
mely házat dúlt és haldoklóba markolt.
Nem én sajogtam...Ami kín s harag volt,
rajtam kívül égett el, amíg égett.
Rágós és csüggeteg szavak ezek.
Átnéznek rajtam értük a halottak,
az élők furcsán nyújtanak kezét
s a Hangtalan Kérdést is egyre félem:
“Hogy sáfárkodtál ama nagy napokkal?”
mert így kell felelnem sután: “Túléltem”.
1957. szeptember

Az Értől az Óceánig

Egy asszony élete egy tragikus korban

Írta: Ormai Gabriella

Ormai Gabriella Az Értől az Óceánig

A könyv egy Erdélyben
született fiatal-
asszonyról szól,
aki mint önkéntes
ápolónő végigéli a
II. világháború
viszontagságait.

Postaköltséggel CA\$15.00

Postaköltség nélkül CA\$12.00

5 Concorde Pl. Suite #3301, Toronto, ON
M3C 3M8 Canada

HEGYI BÉLA

CSERNÁK ÁRPÁD ÚJ KÖNYVÉRŐL

Ez a könyv, bízvást mondhatjuk, ma már klasszikusnak számít. Mint minden igazán nagy irodalom, nem a múltjában talált sikerre – talán csak a vajt fülű és röntgen szemű történészek körében csemegézték –, hanem a jelenében és a jövőjében. Ennél teljesebb és tökéletesebb lelki képet senki nem adott erről a magyar világról. És mit is mondott volna a múltban, mint különöséget, párszori apropót, mikor megrendítő

aktualitása ma, visszatekintve főképp az elmúlt két évtizedre, izgatón és lehangolóan friss betűről betűre.

Kóros megnyilatkozás nálunk a folytonos összehasonlítgatás: az ehhez, ahhoz, amahoz stb. rokonítgatás. *A panzió*nak semmi köze Mrozekhez, ahol mindig van valamiféle kiút be- vagy kifelé; Becketthez, ahol annyira rideg, érzelemmentes, steril a levegő, hogy megfulladni sem érdemes benne; Ionescóhoz, ahol bohózatba fordul a rémségek jelenetsora; sem Kafkához, ahol a sehová-nem-tartozás tudathasadásos víziói kergetnek skizoid légiókat.

Magyar honunk ez *A panzió* területe, és Kelet-Közép-Európa a határmezsgyéje. Egyedi mű. Kint is vagyok, bent is vagyok, s a kettő között magamba nézek. Az abszurd abszurdja: megnevezhetetlen szereplője a lehetetlen lehetetlenségből próbál menekülni, de ezt nem teheti meg szabadon, a saját felelősségére, mert a képtelen helyzetek újabb képtelenségekbe üzik, s már nem tudja – vagy tán nem is akarja tudni –, milyen szabályok vagy szabálytalanságok árán teszik ezt vele. Mert mindez természetessé válik, és megszokottá, mint az állandó szorongás, félelem, borzongás.

Nem, nem falakba ütközünk, nem a semmi sokkol, hanem önmagunk múltja mered ránk: a felhalmozott szenny, az eltakarítatlan véres kacsatok, a megemészthetetlen téveszmék és tévhitek sűrű köde nyomul elibénk, és mi tehetetlenül megadjuk magunkat, s elfog bennünket a kétségbeesés és az iszony. És hiába változtatjuk az emeleteket és a szobákat, hiába próbálunk a berácsozott ablakokon át kivergődni innen, a folyamatosság vállalását nem spórolhatjuk meg. A bűnös és a büntelen, a koldus és a herceg, a mártír és a bakó – nem mi vagyunk? Valahol, valamikor, valamerre...

Csernák Árpád: *A panzió – The pension (Búvópatak Alapítvány Kaposvár 2009)*

Szervátiusz Tibor: Festett Madonna

ADY ENDRE

KIS, KARÁCSONYI ÉNEK

Tegnap harangoztak,
Holnap harangoznak,
Holnapután az angyalok
Gyémánt-havat hoznak.
Szeretném az Istent
Nagyosan dicsérni,
De én még kisfiú vagyok,
Csak most kezdek élni.
Isten-dicséretre
Mégiscsak kiállok,
De boldogok a pásztorok
S a három királyok.
Én is mennék, mennék,
Énekelni mennék,
Nagyok között kis Jézusért
Minden szépet tennék.
Új csizmám a sárban
Százszor bepiszkolnám,
Csak az Úrnak szerelmemet
Szépen igazolnám.
(Így dúdolgattam én
Gyermek-hittel, bátran,
1883 Csúf karácsonyán.)

BARNÁS FERENC

A KILENCEDIK
(Részletek)

Gazdatisztként nemcsak a hadnagy rangig vitte, de Ésanját is kimenekítette Erdélyből.

Azért Ésanja majdnem mindig kigondol valamit. Amíg mi délelőtt az iskolában voltunk, bement a pesti zálogházba és beadta a jegygyűrűjét. Ötven forintot kapott érte, valamivel kevesebbet, mint máskor, de ez hétvégére elég, még marad is belőle. Aki kitalálta a zacit, az nagyon okos lehetett, és főleg megértő, lehet, hogy sok testvére volt. Ha Ésanja nem járhatna a zálogba, nem is tudom, sokszor mit csinálnánk. Az aranygyűrűn kívül még be tudja adni a nyakláncát, azt, amelyiket Székely Nagymamáéktól kapott a marosvásárhelyi koncertjére, még meg az ezüstkrisztust is, bár ezt nem mindegyik helyen veszik át.

Mire hazaértünk, már megfőtt a köménymagos leves és a paprikáskrumpli. Olyan jó szag volt az egész házban! Annus néni ételeit nagyon szeretem, de az ebédlőben néha valahogy elmennek a szagok, meg ott annyi minden másra kell figyelni. A figyelés nem tesz jót az illatoknak. Talán az udvari vécében is ezért érzem kevésbé a bűdöset, ami ugyan nem illat, de azért szerintem mégiscsak azzal kapcsolatos. Senki sem főzi finomabban Ésanjánál a köménymagos levest, ezt Vadasi úr is megmondhatja, aki a betonozás után két tányérral is evett. Először mi, Kicsik eszünk, utána a Nagyok közül azok, akik otthon vannak. Aztán ebéd után mindenki azt csinál, amit akar. Többen lefekszenek és élvezzük, hogy nem szól ránk senki. Néha egyikünk-másikunk mond valamit, amire vagy válaszolunk, vagy nem. Mi ritkán szoktunk a másinak igazából felelni. Ha Pótmama és Pap kivételével nem lennénk mindannyian beszédből hibásak, talán másképp lenne, így viszont egy kicsit érthető. Még nekünk olykor mintha nem is volnának annyira szükségesek a szavak. Ez azért nem teljesen igaz, mert hiába veszem ki Risi tekintetéből, hogy mit gondol az esti fürdésről, biztos jó lenne, ha ő maga mondaná el, pláne az, ha erre én is válaszolhatnék. De most ezt csak kitalálom, mert ha velünk is megtörténne az, mint ami Tentessel szokott, akkor sem árulnánk el egymásnak, mi jut eszünkbe a fürdésről. Vagy arról, mit látunk Ésanja arcán, amikor evés előtt elmondja a Jövel Jézust, hiába tudom, hogy mind a ketten ugyanarra gondolunk.

Amióta Ésanja nem engedi Marát gyertyafényben olvasni, a legkisebb nővérem ilyenkor használja ki az időt. Majdnem annyi könyvet hoz haza magával, mint Pap, állandóan ezeket bújja. Vele Ésapa ebből a szempontból sokkal szigorúbb, néha ki is veri a kezéből a könyvet, miközben ezt mondja: „Olvasod ezt a sok zagyvaságot. Életemben egyetlen regényt sem olvastam, mégis jól kijöttem.” Kezdetben Papnak is ezt mondogatta, de ő leszerelte őt: „De hát Ésapa, mi lenne velünk a Szentírás nélkül, vagy talán az is zagyvaság?” Ésapa erre általában nem tud mit felelni.

Amíg Mara olvassa a pöttyös könyvet, Tentes kipihen a paprikáskrumplit, mivel evés után nem kezd rá mindjárt, az nem tenne jót a gyomrának; közben Zoknist is szemmel tartja, ez valahogy beleidegződött. A középső Nagytestvérem nagyon szereti a zoknikat. Nem tudjuk, miért ragaszkodik ezekhez annyira, már a Bombás Villában is gyűjtötte magának. Ha valamelyikünknek használhatatlanná válik a zoknija, nem dobhatjuk ki, oda kell neki adnunk. A szakmunkásban biztos nem tudják ezt róla, mint ahogy azt sem, mit csinált az ujjammal, vagy akár a békákkal Debrecenben. Ott ugyanis nem csak én békáztam a kertünkben, hanem ő is, igaz, a fatókéén én nem vágtam le baltával a lábukat, csak szétmállasztottam őket. A kórház után is a békákkal akart a kedvembe járni. „Gyere, kisszaros, megmutatom, hogy cigiznek a békák.” Ezt mondta és elvitt a kert végébe, ahol a békák szájába beletette az égő cigarettát, azok meg egy idő után kidurrantak. Zoknis most tizenöt éves; Pótmamáék mellett neki van egyedül keresete; úgy hívja: szakmunkástanuló pénz.

Három óra felé Ésanja felteszi a kályhákra a vizet melegedni. Egész héten nem fürödtünk, itt az ideje. Bakosékhoz nem mehetünk át, ők különben is azt hiszik, hogy a Kisházban van zuhanyzónk. Meg igazság szerint Ésapa már össze is vezett Bakos bácsival valami tudományos kérdésen. Ő így mondja. Még ősszel történt, néhány héttel azután, hogy megemelttük a kertünket. Bakos bácsinak valószínűleg már ez sem tetszett, de nem ezért szólt, hanem a trágya miatt; tudniillik Ésapa trágyát hozott a Petőfi Téaszől, de nem ásatta be velünk, csak szétterítette, mivel elképzelése alapján az esőnek kellett volna bemosnia az anyagokat a földbe. Csakhogy egyáltalán nem esett, ezért Bakos bácsi körülbelül egy hét után ájtott, és azt mondta, ő már nem bírja ezt a bűzt. „Bakos úr, mit tud maga a szerves kémiaiáról?! Először nézzen a dolgok után, aztán majd tárgyalhatunk.” Ezt mondta neki, azóta nem köszönnek egymásnak.

A dézsát Risiék hozzák be a kamrából. Debrecenben fémteknőnk volt, de költözéskor ezt sem hoztuk magunkkal, Ésapa azt mondta, ott vannak a pomázi vizes hordók, abban majd lehet tisztálkodni. Szerencsére az egyik valamennyire hasonlít egy rendes dézsára, mostanában ebben fürdünk. Ésanja először beleönti a forró vizet, aztán a kútról hoz hideget. Amikor pont jó lesz a hőmérséklet, szólít minket és elkezdünk fürödni. Ilyenkor csak az lehet a szobában, aki éppen a dézsában van, a többieknek ki kell menniük a konyhába; nem láthatjuk egymást meztelenül. Már kilenc éves vagyok, de még sohasem láttam egyik testvéremet sem ruha nélkül. Ezt úgy értem, hogy semmi sincs rajtuk. Ésanja nagyon vigyáz arra, hogy ilyen ne forduljon elő, erre még inkább, mint az odabújásra. A pótmamásat ugyan nem tudja mindig megakadályozni, viszont a ruhanélküliségben sikerült minket teljesen megnevelnie; ha délutános lenne, akkor sem mernék a többiek előtt levetkőzni.

Mire mindannyian megfürödtünk, Pótmamáék is hazaérnek. „Hoztál valamit?” Ezt most nemcsak én

kérdezem, hanem a másik három kistestvérem is, akik szintén meg-nézhetik Pótmama táskáját. Nincs annál jobb, mint amikor kutathatunk a vajszínű táskájában, hiába mondja előtte sokszor, hogy semmit sem hozott. Amíg nézzük a rekeszeket, amíg turkálunk a holmijai közt, nem hiszünk neki, és tulajdonképpen azután sem, hogy beláttuk, tényleg hiába kerestünk. Most, hogy elkészültek mind a százötven olvasóval, Pótmamáéknak is szabad az idejük, nyugodtan pihenhettek... (57-60. oldal)-

FERENC BARNÁS

THE NINTH¹
(Excerpt - Chapter Nine)

In the morning I awake to his voice: I've still got to enlarge five hundred pictures, I hope the team will finally get its act together." "But boy," says Mama, "it's four-thirty, the children are still asleep!" "What do I care? They've got to wake up soon anyway." "But that's still two hours away!" "Two hours? If only I had two hours to spare." Benjamin and Teeter toss and turn; I pretend to sleep. Mama goes out to the kitchen. He continues, now more quietly, "They're lounging about, I'm sweating away. I went to bed at ten, but I'm up at four so they'll have enough to eat, and then I get bawled out. Okay, I'm the one who's supposed to keep his mouth shut again. So I'm keeping it shut."

As I can tell from under my duvet, only the iron lamp on the desk is lit; so He is showing us consideration. Yesterday He switched on the big light, like almost always. My bed faces the molding machine, which we cover with a sheet when we're not using it, as He orders us to do on account of what happened when the Good Doctor, our local physician, was here; one time when Benjamin was sick we had to have him pay a house call, and after examining my little brother he asked what we use that machine in the room for. Luckily Priest was home: "Doctor, sir, does your ear never hurt?" Instead of prying anymore, the Good Doctor wished us all good health, and left.

An hour later He starts waking us up. Until now He's been sitting at the desk doing quality checks; it's mainly the colors He's curious about, whether we followed his orders. When we first began putting the Plan into effect He'd told us that unity is strength, so there's no need for shades of color, which is why He bought just three types of paint: blue, pink, and brown. The Virgin Mary got the blue, baby Jesus got the pink, and Joseph and the cattle got the brown. By this I mean the people's clothes and the animals' fur, since we had to leave the faces black-and-white, which according to Him emphasizes their being the Chosen; He said the same thing about the manger. I wake up right away as my two little brothers go on sleeping. "You're the only one I trust in, son," He says. "I can't get a thing done with those wimps." It's

easier being up close to Him early in the morning, when that doesn't cross my mind as often as at other times; and, anyway, what I'm thinking mainly is that Benjamin and Teeter should wake up, otherwise a lot could happen.

Since September it's been easier for Socks and my other big brothers: He doesn't go over there, maybe on account of Priest. My biggest big brother is the only one in the family who's able to stand up to Him, nowadays, which maybe he learned from Mr. Miska, maybe only from his books; I'd like to ask him sometime.

What I like about our new sort of devotional-object-making is getting to work with colors. For me, black and white are colors, too, even if they are there on the picture from the start. Actually, the colors are made up of granules you can see if you lean up really close. I don't know how this was produced in the laboratory; the chemicals alone can't cause it, and He doesn't explain this.

I pick up the brush and put some blue on the Holy Virgin. Her nose really does resemble Mama's, long and bony, the loveliest nose of any of us. I've never touched it once, we can't get close enough to Mama. Mainly we've got to watch out for the frills, or else we'll get paint on another set of clothes, which would cause a smear, and then we can throw out the picture. That can happen no more than three or four times a day.

He pats me on the head as I work, just as He has the past few evenings in the hallway and the kitchen, where I've been washing the tiles over and over again so that He and Mama think I'm after cleanness, when the whole time I'm really after something else. Sometimes it crosses my mind that I'll be in for praise even though I know I shouldn't be thinking such things. But then when His fingers or hers start running through my hair, I don't feel it like normal; what I feel is myself still sweeping the floor, and not just that—I'm already imagining the next round of washing up, which, I tell myself, will happen the very same way, at least it has so far, and this can never change.

Benjamin and Teeter wake up at six, right when Nanny and Tera leave for the flax mill. They don't say a thing, they just get on their clothes and sit down at the desk. For a while we paint in silence, but then Papa asks us how many people would fit on the surface of Lake Balaton if everyone were squeezed up against each other. Teeter is the first to reply: "Ten thousand." Papa tells him that he doesn't know a thing about dimensions. "Think," says Papa after a while, "or else you won't get anywhere in life." Then Benjamin speaks up: "Around a million." "Very good, son. I see you're better at using your brain." This is the second time Papa has praised Benjamin lately; the last time we had to figure out what Christ said on the cross in Hebrew. According to him, Benjamin got closest to the truth. "Most of humanity would fit on Lake Balaton," Papa now says before disappearing into the bathroom, "and don't you boys forget that."

At this, my brothers quit painting and lie back down...

¹Ferenc Barnás: The Ninth. Translated from the Hungarian by Paul Olchváry. Northwestern University Press, Evanston, Illinois, 2009

TATÁR ETELKA

BARNÁS FERENC: A KILENCEDIK¹ CÍMŰ MŰVÉRŐL

Városunk vendége volt a nyár elején Barnás Ferenc hazai író abból az alkalomból, hogy a chicagói Northwest University kiadta angolra fordított könyvét. A mű témája a szegénység. A cselekmény időpontja nem a jelen, hanem a közelmúlt, az 50-es, 60-as évek “népboldogító” kommunizmusa, amely egy sokgyermekes hithű katolikus családnak még a létminimumot sem biztosította.

Németh László szerint a pénztelen, de épp ezért szíves és színes szegénységet nem szépíti meg más, csak a gyermek szeme. Barnás könyvében a főszereplő a kilencedik, de nem utolsó gyermek a családban; öngyötrő lélek, aki ezáltal emelkedik a többiek fölé. Remek megfigyelő; nemcsak a családban és iskolában figyel mindenkire, de önmagát is állandóan, már-már kóros érzékenységgel figyeli. “Aki mindenre figyel, az biztos beteg, ez a véleményem.” (130. old.)

Az író az istenek csapdájában érezheti magát, ha maga is ilyen öngyötrő lélek, aki azt láttatja velünk, hogy az

individualizmus egyik ellenszere a nagy család. A cselekmény egy család hétköznapjairól szól, ahol nem történik semmi különös, drámává a lelki történések és vívódások emelik az eseményeket. A nyomor felfoghatatlan méretű, a gyermekek soha nem lanknak jól, alap eledelük a tea, nincs külön ágyuk, és a ruhájukat is szégyellik, mert osztálytársaik, iskolatársaik ráismethetnek arra, amit a családjaik jótékonykodtak össze. Az álmokban ez így nyilvánul meg:

“Édesapának nem lehet ellenállni. Ha őszre felépül a ház, lesz mindenkinek saját ágya...” (52. old.)

Az ítéletek ott élnek a gyerekekben, aki az első emlékektől a gyermekkori betegségeken és traumákon keresztül jut el az élet poklába, mert a családi szigor és vallásos nevelés ellenére, vágyik a földi javakra, és meglopja szeretett tanító nénijét. Közben meg kell tanulnia a hazudozást is:

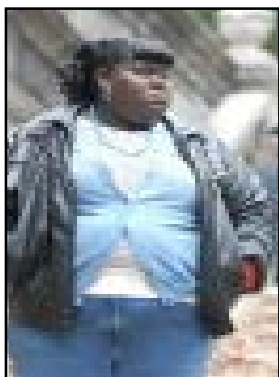
“... az iskolában nem szabad hitkérdéseket tárgyalni. Ésaapa úgy mondja, hogy jelenleg a vörösök uralkodnak mindenhol a piacot. Iskola után jövünk át ide, anélkül hogy az osztálytársainknak erről beszéljünk...” (72. old.)

¹Magvető, Budapest, 2006

tiff - TORONTO INTERNATIONAL FILM FESTIVAL

Az idei Torontói Filmfesztivál (Toronto International Film Festival), a Tiff is díjazta Oprah Winfrey produkcióját, a **Precious** c. filmet.

A minden nemzetközi megmérettetésen kitüntetésekert nyert nagyszerű film Sapphire Mariah Carey Push/ Nyomd c. regénye alapján készült.

A film főhőse Precious, azaz Claireece, a tizen éves csúnya, kövér kislány, aki második gyermekével terhes - az apjától. A meggyalázott kamaszlány kiszolgáltatottságában az anyja ellátására szorul.

A megkeseredett, rossz idegzetű, állami segélyből élő anya azonban állandóan bántalmazza, mind fizikailag, mind érzelmileg megalázza, amihez hozzáadódik a lány környezetének megvető magatartása is. Az iskolában főleg kövérsége miatt csúfolják Precious-t, akiben azonban nem alusznak ki a dédelgetett álmok: model akar lenni, akit mindenki szeretni fog. Az iskolában senki nem veszi észre, hogy a kilencedik osztályig jó jegyekkel eljutott Precious sem írni, sem olvasni nem tud. A gyors felfogású, érdeklődő kamaszlány, aki sikeresen tudja titkolni nemcsak az analfabetizmusát, hanem rendíthetetlen hitét is abban, hogy

számára van kiút, nagy lehetőségek várják az életben. Sorsfordulatot jelent számára egy alternatív iskolába való felvétele. Itt találja meg élete legjobb barátnőjét Ms. Rain személyében, aki segít felépítenie és megerősítenie önbizalmát: a szigorú, de türelmes irodalomtanár irányításával kiszabadul önmaga börtönéből, a fájdalomtól és kiszolgáltatottságból. Megtalálja az élete értelmét, és nemcsak önmagán, de másokon is segíteni képes, szerető, sikeres emberré válik.

Kegyetlenül őszinte, megrázó alkotás a Precious, amely azonban a felszabadulás, a remény, a jobba válás alig elképzelhető lehetőségeivel ismerkedik meg benne.

részévé tenném.

Nagyon találó volt magának a főszereplőnek a kiválasztása.

Claireece-t alakító Gabourey Sidibe játékaival nemcsak az afro-amerikai fiataloknak mutatta meg, hogy az élet érték, az élet ezernyi lehetőséget rejteget még a legreménytelenebb sorsban vergődők számára is, hanem mindenkinek, aki már-már az önfeladás határán tántorog. Ha rajtam múlték, iskolai program

Rózsa Dancs

MÁRTA HIDY

FREEDOM RHAPSODY¹

When I joined the Hungarian Radio Symphony Orchestra in 1946, I met my husband Tony, who was also a member. We married a year later and became parents to two beautiful children, John and Marta. Eventually I left the orchestra to concentrate on my solo and chamber music career.

On September 1, 1956 I was offered a teaching position at the Franz Liszt Conservatory in Debrecen, close to the border with the then Soviet Union. I was thrilled. Besides my performing career, I thought it would lend a different dimension to my life.

Two teaching days were required weekly: Tuesdays and Wednesdays. I traveled by plane to and fro each week and stayed at the Hotel Arany Bika, on the city's main street, while there. I truly enjoyed teaching; even after a 12-hour day, I wasn't tired.

Of our children, John was in Grade 2 and Marta was in the Hungarian Radio's kindergarten. Our apartment was only two blocks from the radio building.

On Tuesday, October 23, while I was teaching in Debrecen, we heard the news that a revolt had started in Budapest.

In the radio building over the previous 10 years, armed soldiers had stood at every corner of the hallway at every level and we had to show our ID every time we passed by them. This hand gesture became so much of a routine that once Tony was standing at a red light on the street and when the light turned green, he took his ID from his pocket to show it before walking ahead.

At the end of that day, I went back to my hotel for dinner and a night's rest. I was asleep when I was awakened by a tremendous rumbling on the street. Soviet tanks had crossed the border and were on their way to Budapest. Suddenly, I heard rifle fire and bullets flying past. A battle ensued as the Hungarians wanted to stop the Soviet tanks. My windows were broken and I felt very frightened and alone. The next day I moved into the Conservatory. On the radio, the news talked of battles in Budapest and the arrival of Soviet tanks. I wanted to go home, but how? The trains to Budapest weren't running due to a general strike. I realized that I had to leave my precious Italian Testore violin at the Conservatory and take a chance on finding my way to Budapest.

I remembered from WWII that the most important item was food. I purchased two geese at the market and started my journey. I arrived in Budapest at the Western train station and was horrified at the sight. All the streetcars had been overturned; people were nowhere to be seen and the sound of whistling bullets and the crackling of small arms fire were frightening. I headed down a side street with the two geese.

I couldn't contact my family. A telephone was a privilege enjoyed only by important Communist Party members. Even

though I was a celebrity, a State soloist who represented Hungary abroad and recognized in international competitions, we still couldn't get a telephone.

I was the only one walking on the street. Bullets zinged past me. Occasionally I stood at the entrance to an apartment building and rang the bell, hoping to be let in, but no one opened the door. Finally I got home, still carrying the geese, which was a big surprise for my family.

Tony had earlier been elected to the Revolutionary Committee by his colleagues. Now we were afraid he might be jailed. We started planning to leave the country and seek freedom and peace, especially for our children. This meant finding someone familiar with the Austrian border and a safe route from Budapest to Austria.

My dear cellist friend, Klara Benjamin (now Klara Belkin), had already escaped and was safe in Vienna. She sent us a note about a trustworthy man who had helped her and who would be willing to help us too. The train service between Budapest and Debrecen was still at a standstill. I couldn't get to my violin. The price our guide asked for his services forced us to sell our apartment and some furniture. We needed time to arrange everything in secret.

It was December when I was finally able to travel to Debrecen. In the meantime, I had received my salary and felt obliged to teach to make up for the missed weeks. I stayed in Debrecen for two weeks. By then it was close to Christmas. I took my violin and confidently told Mr. Gulyas, the conservatory's principal, that if I didn't show up at the beginning of January, it would mean we had fled to the West.

By the Christmas holidays, we told the children that we would be taking a vacation in the country, traveling by train. They stayed at my parents' place while we liquidated everything. We said goodbye to them and, early in the morning on Boxing Day, we met at the Keleti train station. Who would have thought that this was the last time my parents would ever see us? Nevertheless, I was optimistic.

The train was packed. The children were able to sit, but Tony and I stood in a crowded railway car. I had my violin and a small suitcase. Tony also had a small case. I took a cocktail dress, a pair of evening sandals (in case I had a concert), a sewing kit, a shoe-cleaning kit, a cookbook because I had never cooked before, and the children's vaccination certificates, as well as my essential musical repertoire. John and Marta had their little backpacks with continued their pajamas and tooth brushes.

At Győr halfway to the Austrian border, we were supposed to transfer to another train. This wasn't possible. Soviet soldiers were asking for identification documents and detailed reasons for approaching the border. Our guide took us and a dozen others to a hotel. All of us stayed the night in the same room. There was a double bed and they let my family occupy it. During the night we heard doors banging loudly, footsteps and voices. We were expecting our door to swing open at any minute and for us to be taken to the police

¹Scarlett Antaloczy: Freedom '56. pp. 499-503

station. We were only halfway to the border and we couldn't go back home because there was no home to go back to anymore. We were quiet and frightened. However, the next morning, we learned that our guide had bribed the desk clerk, who had told the police that our room was unoccupied.

Our guide told us that he couldn't take us further due to our young children. He then took everyone else. He promised, though, that he would send someone to help us. We were locked in that room for three days and had to be quiet. John and Marta were little angels. John already knew that we were fleeing. Little Marta sensed that something very important was happening to us. We ate what my mother had packed us for the trip.

Eventually we chose a guide who arranged a chain of transportation, including a black limousine with curtains, a taxi and a covered army truck. Every time a Soviet soldier stopped the truck and spoke to the driver, our hearts almost stopped, fearing that he would look under the cover. There were approximately 20 of us. The Soviet soldiers were bribed with rum. We stayed that night in a farmhouse and everyone slept on the floor in the kitchen, side by side like sardines.

The next day was December 31. The army truck took us closer to the border, to another farmhouse. At this point, there were about 40 of us. Part of this farm stretched into Austria and its shepherd had ID for commuting between the two countries. Thank God for shepherds! We had to wait until 10 p.m. for the changing of the border guard, and then we started our walk to freedom. At one point we were lucky, because the Soviets were busy capturing 50 other Hungarian refugees. Those moments helped us repay our gratitude to our guide.

We had to cross a creek without a bridge, sliding along on a water pipe. My suitcase was carried by someone else because I was pulling my violin case through the snow. We walked until six in the morning, when we reached a barn that was already in Austria. Dead tired, John and Marta drank some milk and fell asleep between two cows on the straw-covered floor. I took off my soaked winter boots and shoes; my feet started to swell and I never could fit into them anymore. I had to wear my dainty high-heeled evening sandals from then on.

It was January 1, 1957. Two hours later a bus took us to Andau. Our plan was to reach Klara's address in Vienna. She was staying with relatives. My father had given me five American dollars that he had hidden from the Communist regime, but we soon found out it wasn't enough for a bus ride for the four of us to Vienna. Someone kindly supplemented the amount. It was already dark when we arrived in Vienna. We hadn't slept for two days. My German was good enough to find Klara's place. We rang the bell, in vain; for no one was home. The neighbor informed us that they had gone to the movies. For me it was a tragic comedy.

We left and went to find a police station. As we walked aimlessly, a police car stopped by and happily took us to the

station. We were put in jail. Tony was on a different floor with the men and the children and I remained with the women, but we finally had a good night's sleep on the floor of that jail. Early in the morning, the little window in the door opened and we found milk for the children. I saw Tony only at mealtimes. We stayed there for three days and then received a gray identification card, something like a passport, which we could use for free local transportation.

We were then taken to a refugee camp. We met fellow musician colleagues, Hungarians and Austrians and tried to plan a life for the future. Klara and two other musician colleagues were accepted to go to Canada. We formed a string quartet in the camp and began to rehearse 3-4 hours daily. We prepared a nice repertoire and performed at the Canadian Embassy a few times.

Our ship left from Bremerhaven; it took ten days to cross the ocean. The weather was stormy and harsh and I was sick all the time. As we approached the shore and saw the buildings of various sizes, I was full of joy, because it meant freedom for me. In Europe all the buildings were the same height and attached to each other. Here I saw skyscrapers, then gaps, then short buildings and gaps—this symbolized individuality and freedom.

The Hidy Quartet had arrived in Halifax. We were informed that the government would send us to Winnipeg by train. We didn't have a choice of living in Montreal or Toronto because our arrival came too late and Montreal and Toronto were already full of Hungarian refugees. The whole shipload of us had to go to Winnipeg. The train ride took us two days and one night, yet we had only reached the middle of Canada. That was when we sensed what a vast country Canada is. After our arrival, everybody had an interview with government clerks to state our occupations and skills. We were five musicians: a string quartet with a trombonist. The next day the media wrote how lucky Winnipeg was to have an arrival of a string quartet. They stated that this miracle could happen only once every 100 years. I became the concertmaster of the Winnipeg CBC Orchestra; Klara became the principal cellist, Ernest, the principal of the viola section and Leslie the principal of the second violin section. Tony was fortunate for an opening in the trombone section and won the audition.

One year later we moved into our newly built bungalow in a distinguished district of Winnipeg. The children became excellent students in their new schools. My career flourished. In New York and Toronto I gave debut concerts, performed orchestral, solo recitals, and chamber music in addition to my concertmaster position. I was free to do everything I liked.

Today, I can say that we achieved the North American dream. Canada gave us a new life, a bright future and currently, for me, my happy Golden Years. I am grateful to Canada for the past 50 some years. I appreciate everything more than I can say. Thank you, Canada!

FELEDY BALÁZS

SZÉPSÉG ÉS (MŰVÉSZETI) ÉRTÉK A FOTOGÁFIÁBAN KRALOVÁNSZKY BALÁZS KIÁLLÍTÁSÁRÓL

A Katona Lajos Városi Könyvtár galériája 2009. június 5-én délután ismét „teltházas” kiállításnak adott helyet, a *Dunakanyar Fotóklub* jóvoltából. Pedig tán azt is gondolhattuk volna, hogy egy tulajdonképpen Magyarországon ismeretlen fotográfus kiállítása belterjes szakmai eseménnyé válhat. A Kralovánszky név ugyan szinte mindannyiunknak ismerős, de azért, mert e vezetéknev mellé az Alán keresztnév tesszük és az a kiváló régész juthat eszünkbe, aki – többek között – éppen húsz éve irányította a Nagy Imre és mártírtársainak exhumálását, azonosítását. Itt és most azonban *Kralovánszky Balázs* mutatta be fotográfiáit, aki egyébként a jeles régész unokaöccse.

Balázs neve és munkássága pedig ezért nem lehet ismerős a kortárs magyar fotográfiát jól ismerők között sem, mert fényképészünk 1981 óta nem él közöttünk. Akkor döntött úgy, hogy mint az MTI laboratóriumában már évek óta dolgozó képzett fotográfus, elhagyja az országot, mert szakmai fejlődését, előrehaladásának körülményeit itthon nem látta biztosítottak. Igen messze jutott, mert Kanadában, *Torontóban* telepedett le, s azóta is ott végzi fotográfusi munkáját. S bár régóta hazajár, váci önálló kiállítását nem ő szorgalmazta, hanem ismét Kocsis Iván fotóművész tartotta fontosnak, hogy bemutasson egy számunkra olyan ismeretlen értéket, melynek élvezete nélkül esztétikai kulturáltságunk,

szó szerinti *világlátásunk* szegényebb volna. Kocsis Iván pedig azért tudott e teljesítményről, mert a fiatalember a múlt század hetvenes éveinek közepén sok hasznos ismeretet kapott a Dunakanyar Fotóklub vezetőjétől, s amely történésekre Kralovánszky ma is úgy emlékszik vissza, mint amelyek végleges pályaválasztását jelentősen befolyásolták. Kocsis Iván folyamatosan tartotta a kapcsolatot az egyre összetettebb pályáivet felmutató kollégával, s így született meg a döntés: mutassa be képeit Vácott. A *Horizont* című kiállítás jellemzően természeti ihletésű fotókat foglal magában, s a cím találó, hiszen többször érzékelhettük föld és ég varázslatos találkozását, a látóhatár végtelenségét. A kiállításához mellékelt kis katalógus azt az alcímet is feltűntette, hogy *tájéképek*, s ez is pontos tájékoztatás. Kralovánszky sok témával foglalkozó fotográfusi munkásságából most tájképeit állította tehát ki, melyek *nagy dimenziójú kanadai, amerikai tájakon* készültek, hibátlan technikai felkészültséggel, szinte mérnöki pontos, precíz kivitelezésben.

Minden elem, ahogy mondani szoktuk: fű, fa virág, továbbá épület és tájelem, tereptárgy és civilizációs objektum meg van Európában is, mégis ez a kiállítási anyag *hamisítatlan kanadai, amerikai* atmoszférát áraszt. Minden olyan ismerős és mégis minden egy *ismeretlenül szép* világot tár fel előttünk, mélységbe hatolóan, igényesen, hol hibátlan mélységélességgel, hol esős, ködös elmosódásokkal kilépve az élesség leegyszerűsített tartományából. E képek láttán újra felmerülhet a dilemma és kérdés bennünk, hogy ami önmagában szép, az lehet-e valóságos esztétikai érték, s ezzel együtt jeles művészeti minőség? Kralovánszky képei arról győznek meg minket, hogy: igen.

Lighthouse Cafe-Prince Edward Island-Világítótorony Kávézó

All the full of autumn-Ontario-Ősz derekán

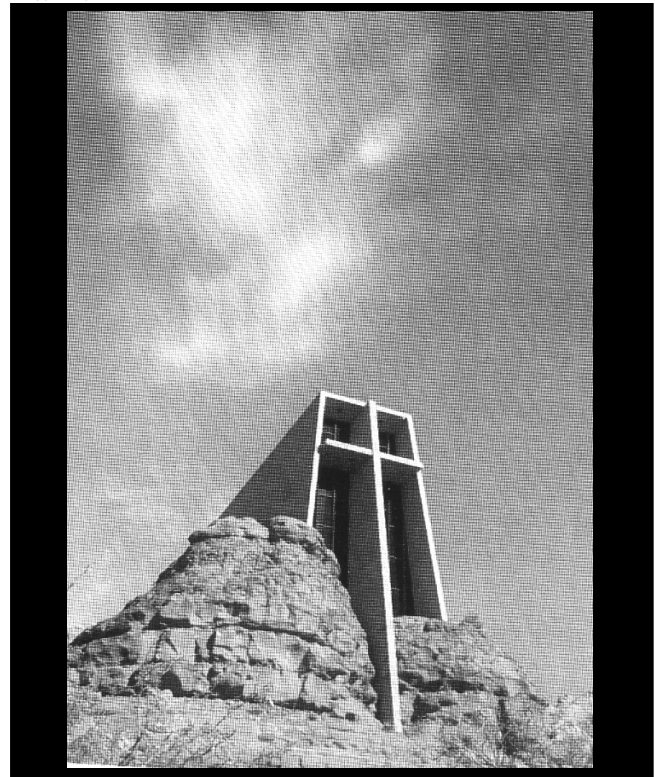
Az ő szépsége nem érzélgős, nem leegyszerűsített látványosság, nem önmagáért való elandalítás, hanem a natúra világának személyes nézőpontú, a *pillanatot és az időtlenséget* szerves összefüggésbe hozó elénk tárása. Kralovánszky képei olyan szuggesztíven természetillatú fotográfiák, melyek előtt virtuálisan, de *valóságot idézően* érezzük a szelek fújását, a napfelkelték és -nyugták csendjét, a ködök vonulását, a hullámok dübörgését, a sirály közeledtét. Az alkotó azok közé tartozik, akik Kanadában széleskörű fotográfusi tevékenységet folytatnak. Egy stúdió vezető munkatársaként, reklámfotókat is készít, társasági eseményeket is megörökít, s portréfotósnak is kiváló.

Minderről meggyőz minket elegáns honlapja, a www.balazsphoto.com.

A kiállítás nyitása pedig azért vált olyan fontos eseménnyé, mert Vácra vonzotta a régi kollégákat, valamikori

Balazs Kralovanszky began his love affair with photography in Hungary at 14 years of age, when he took his first photos with his father's camera. It didn't take long for the teenager to discover the challenge of developing and printing his own black and white images - and to convert the family bathroom into a darkroom. The dramatic changes in photographic technology - from darkroom to digital - and years of experience as a professional photographer in Canada have only increased his creative scope. Balazs creates custom prints from these images for his clients. To see more images and for information about purchasing a custom print, visit Balazs' online at www.balazsphoto.com

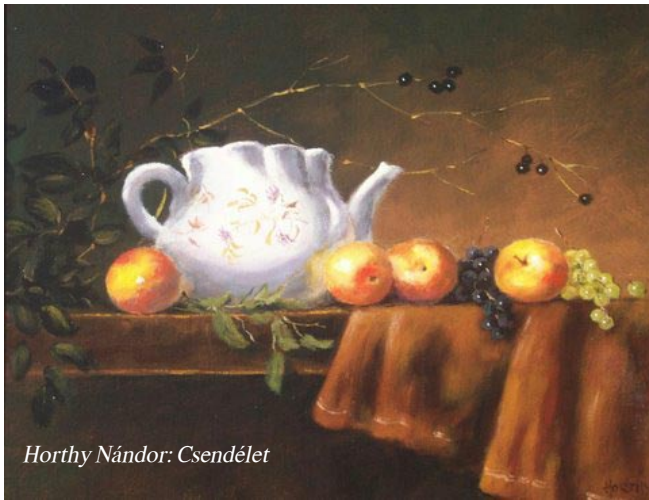
MTI-s munkatársakat, akik így személyesen is meggyőződhetek arról, hogy a valamikori fiatal laboráns fotográfus igazi érett, autonóm *fotóművészé* nőtte ki magát szívós, kitartó és szorgalmas munkájával. Reméljük – idővel – a hivatásos magyar fotóművész társadalom is értékelni fogja e jeles értékeket.

Red rock Chapel - Arizona - Vörös Szikla Kápolna

A KANADAI MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK EGYESÜLETÉNEK ŐSZI TÁRLATA

Horthy Nándor: Csendélet

Megtisztelő feladatot kaptam a Huvac elnökétől: Horthy Nándor arra kért, hogy nyissam meg az őszi kiállítást. Nagy örömmel tettem eleget a felkérésnek, hiszen elmondhattam azt, amit a Kanadában élő magyar művészek a képeken, a szobrokban élénk tárnak. Azt a sokszínűséget, változatosságot, gazdagságot, amivel minden alkalommal meglepik a látogatókat. Mert akárhányszor megjelenünk a seregszemlējükön, elég csak egy pillantást vetnünk az alkotásokra, azonnal észre vesszük, hogy mennyire a mindennapjainkat örökítik meg, mennyire nem függetlenek attól, amit naponta tapasztalunk, és mégis, mennyire többet sűrítenek magukba.

A hallott, látott és megtörtént dolgok jelentik minden művész számára azt a nyersanyagot, amire épít és amiből építkezik. De ezeknél is fontosabb az alkotónak az a szükségérzete, hogy kifejezze önmagát, éppenséggel a mindennapi tapasztalatainak a segítségével. Mert az igazi alkotó nem lemásolja a világ dolgait, hanem azoknak a felhasználásával a mélyben, a láthatatlan-hallhatatlan lelki mélységekben megbúvó lényegét tárja fel. Más szóval, a dolgok egyetemes összefüggéseit mutatja meg. Mert szinte közhely, de igaz: a nyers valóságnak még a tökéletes éreztetése, lemásolása sem művészet. Az sem titkok, hiszen megéltük, látjuk, hogy a művészet szempontjából az élet is csak nyersanyag, amely egyik pillanatról a másikra elpusztulhat, és csak takarója a felület alatt állandó mozgásban levő ősválónak. A festő ezt a fény csodája által eltakart valót kell hogy megmutassa a fény illúziójának nagyon megfontolt felhasználásával, a szobrász a formák felületével, és így tovább. Tehát a művésznek úgy kell alkotnia, hogy a megalkotott munka a valóság szenzációját keltse a nézőben. Ehhez a tehetség mellett a művészeknek adta Isten a képzelőerőt, azt a képességet, hogy meg nem történt dolgokat megtörténtnek tudnak elhitetni, hogy a kezük alatt soha nem látott dolgok valóra válnak, önálló életet kapnak. A Nyugat c. folyóirat

egykori alapító főszerkesztője szavait aposztrofálva, a művésznek minden szabad, amit tud... semmi egyéb jogom nincs, mint megkövetelnem a művésztől, hogy tudja is megcsinálni, amit meg akar csinálni és sikerüljön neki az, amit szeretne. Ha sikerült: minden eszközében igaza volt.

Nagy Albert, a valamikori egyik legnagyobb erdélyi festőművész pedig így fogalmazott: „Az Ember művészetet teremtett magának, a hasznossági elv mellett egy olyan csodálatos varázsereű játékszert, amely az élet brutális erejű valóságában rányitja szemünk a szeretet, a szájalom, a megértés, szóval az igazi testvériség négy nagyobb csodájára... az örök jóban és szépben való egyesülésre.”

Pál Szentkuthy: Botles

I was deeply honoured to have been asked by Mr. Nándor Horthy, the President of the HUVAC to open their exhibition. This is an exciting task and I felt a great deal of responsibility. Why?

Because I have to talk to a group of artists, who are special people, about a very special topic, which is about creation. As we looked around, we saw a colorful, versatile, rich universe, which reflects our everyday life. However, there is something else, something behind the visible, something which is the essence of one's life. This something is feelings of pain, sorrow, cheer, and happiness, which is the universal connection between tangible things.

We know that copying a tree, a flower or a waterfall is not art in itself. For an artist, even life itself is a raw material that could perish in a moment. But, life is only a surface cover over an eternal truth. An artist has to approach and display this truth by using his imagination, talent and instruments such as colour, light, stone, wood or whatever he uses. Yet the artist must create in such a way that it brings out the feeling of reality in the observer.

To every artist God has given a capacity of imagination and to make us believe that which has not happened, did happen. So that unseen things come to an independent life under their hands.

(Rózsa Dancs)

AZ ÖNMEGVALÓSÍTÁS HAMUPIPÓKÉJE

Evekkel ezelőtt mutatkozott be első grafikáival a torontói Pilvaxnak becézett Coffee Mill-ben a HUVAC egyik legfiatalabb tagja, Makai Rita. Aztán eltűnt a szemünk elől. Vissza kellett mennie Magyarországra, mert Kanada nem adta meg a letelepedési engedélyt neki. Most ismét közöttünk van, csoportos tárlatok állandó résztvevője, önnálló kiállításával viszont a kedves Yorkvill-i kávéházat tüntette ki. A megnyitón nagyon sok érdeklődő, köztük több vásárló is megjelent. Hangulatos, a levelek misztikáját bemutató képei általános tetszést arattak.

Makai Rita Berettyóújfaluban született 1976-ban. Egészen a főiskolás évekig e kisváros atmoszférája segítette abban, hogy ráérezzen a képzőművészet ízére. A művészpédagógusok munkájának és családjának biztató támogatása segítette a korai szakmai eredményekhez, amelyek arra ösztönözték, hogy tovább folytassa képzőművészeti tanulmányait.

Ezek közül a sikerek közül a legfontosabb talán az a jutalom, amit nyert egy nemzetközi rajzpályázaton, mielőtt a nyíregyházi főiskola rajz-vizuális kommunikáció szakára beiratkozott. A főiskola elvégzése után Londonban, majd a kanadai Torontóban eltöltött csaknem 4 év során sokat tanult a világról, különböző kultúrákról, tradíciókról, azok együttélésének csodálatos mivoltáról. A képzőművészet terén szerzett tapasztalatai mellett legalább olyan fontosnak tartja a mindennapi élet megtapasztalását, és őszintén állítja, hogy egy másfajta társadalom, kultúra megismerésének legjobb módja: együtt örülni, szomorkodni, reménykedni egy kanadai, angol, olasz, afrikai baráttal.

„Ki kell nyitnunk kapuinkat, engedjük, hogy megismerjenek minket!”, mondja. „Bármerre jártam a nagyvilágban, mindig törekedtem arra, hogy bemutassam gyökereimet, hazámat a rajzaimon keresztül.”

Egyedi grafikákat készít különböző alapanyagokat és technikákat felhasználva. Kedvelt színeit a természettől kapja, köztük a kávé, a tea és a céklalé adta árnyalatok különösen közel állnak hozzá. Általában kézzel merített papírra dolgozik, amely nagyszerűen egészíti ki a képek eszmeiségének kifejezését. A művészi üzenet megjelenítésében nagy szerepet kap a dekorativitás,

amelynek elemei, az alkalmazott motívumok a különböző népek művészetének jegyeit olvasztják egybe. Az emberi érzelmek és a mozgás közötti kapcsolat szintén meghatározó képeinek indíttatásánál. Különböző hangulatok, érzelmi állapotok, a spiritualitás zenével, tánccal való kifejezése, grafikai úton való tolmácsolása a papír és a színek felhasználásával mindig nagy kihívást jelent számára, de csak így tudja kifejezni az emberi lélek mélységeit.

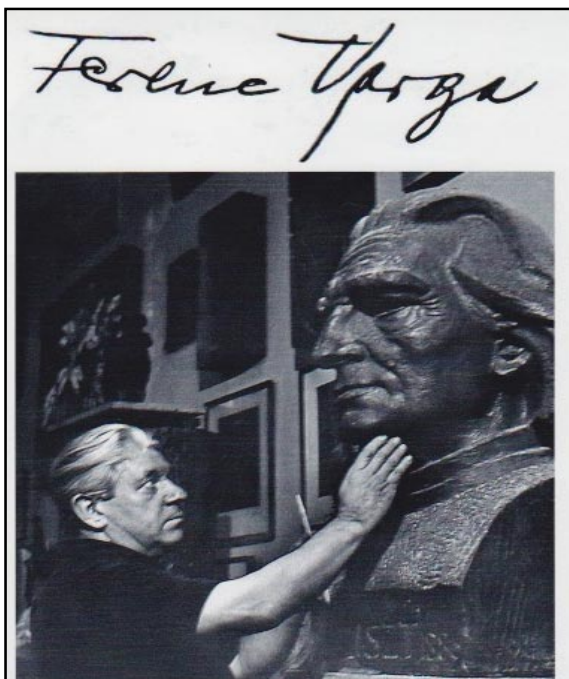
For me, Cinderella is the symbol of Rita
The Cinderella of mistreatment, who after a long struggle for staying in Canada had to return to Hungary and wait for her fate. She is now with us and after a period of attempts, her artistic power burst into bloom.

According to her artistic statement, Rita herself likes symbols, the everyday ones. The road of our life is lead by many signs, icons, symbols and the artist finds refuge in Nature as the best source of symbolic meaning. Why? Because it is inclusive. Nature is a dynamic web of life. Each aspect of its existence is interconnected. All information runs on a network, which is the most efficient and diverse one, without viruses, without breakdowns through which information is transported to our attention. Symbols in our environment share their energetic experience with us. We have to find their deeper meaning hidden under their surface, their mysterious influence on our life. As we see, Rita entitled her show “Mystique Leaves.” She discovered mysticism in the most common elements in nature which decorate trees, flowers, now cover our roads, pathways, change their shapes and colour. This kind of discovery is not without precedence. A single leaf is an ancient heraldic symbol that represents happiness. Leaves (together) have entirely different meaning though. The leaves of the oak trees are religious symbols of faith and endurance. Ivy leaves symbolize strong and lasting friendship. This association is derived from its ability to stay attached to a rocky surface in even the most inhospitable conditions. Bay leaves, in ancient times, were considered remedies against poison, so they symbolize healing. Their image was also used as a symbol of tranquility. Rita is not only a sensitive artist but a lyric one too, who discovered in leaves the rhythm of life, the musical deepness in Nature which she shares with us. (R. D.)

BÁCSALMÁSI ISTVÁN

VARGA FERENC (1906 - 1989)

Múlt szeptemberben volt húsz éve, hogy Varga Ferenc elhunyt. Egyike volt az emigráció nagy magyar művészeinek, akiknek személye és munkássága tiszteletet és megbecsülést hozott a magyarságnak.

Varga Ferenc 1906. május 29-én született Székesfehérváron, másodiknak a kilenc gyermekes családban. Segíteni a szülőket természetes kötelessége volt mindegyik gyermeknek, ám az elsőnek a sok közül ebben is példamutatónak kellett lenniük. A világháború későbbi romboló hatásával szemben Ferenc a családi szeretet, kötelességtudat mindenkor kifejezője maradt és barátságos természete, kedvessége maradandó emléket adott a szépség gyönyörét osztó művészetével.

A fiatal gyermek ügyessége, művészi érzéke tanítóin keresztül korán ismertté lett szülővárosában. Tehetsége szépen fejlődött annak ellenére, hogy a festészet felé hajló alig tíz éves Ferencnek meg kellett alkudnia édesanyja szigorú ellenőrzésével, aki a múzeumokat, galériákat járó fia minden lemásolt szép női aktját a padláson rejtette el, és azok csak hosszú évek múltán kerültek napvilágra.

Képessége és a tanári, családi támogatás biztosította számára, hogy a középiskola után a budapesti Szépművészeti Főiskolán folytathatta tanulmányait. Bory Jenő és Sidló Ferenc voltak tanárai. Bory a szép emberi forma hűséges kifejezését, míg Sidló a hősiesség lendületének értékelését ültette át tanítványa művészetébe. Varga Ferenc lelkiismeretesen és talán még kifejezőbben vetítette ki e tulajdonságokat szobraiban, miközben mindinkább az egyházművészet területét érezte magához a legközelebb. Főiskolai tanulmányai után a 22 éves Varga Ferenc Bory

mellett tanított 1940-ig. A tanítás azonban kitöltötte egész életét, így az emigrációban, Detroit-ban és Delry Beach-en is (Florida) a műterme mindig tele volt tanítványokkal.

Házassága Pázmán Annával (1937) két egymást kiegészítő ember találkozási pontja volt és új, állandó szépséget, biztonságot, szeretetet sugárzó érzelmi forrása lett. Egyetlen gyermekük, az ifjú Ferenc (Frank) örökölte apja tehetségét és folytatta művészetét.

Alig húsz évesen nyerte Varga Ferenc első nagydíját egy országos kiállításon Évát ábrázoló életnagyságú szobrával (1926), s amíg Magyarországon élhetett mindig részt vett a nagyobb nemzeti kiállításokon és a különböző díjaknak sorozatát kapta. Első nagyobb műalkotását az 1914-18-as világháború elesett hőseiről Piszke városában állították fel. Nem sokkal ezután egy hosszabb tanulmányút díját nyerve Olaszországba ment, az ott alkotott szobrai nagy részét az olasz állam vásárolta meg. Hazajövele után Prof. Schwartz Elemér O. Cist. meghívására csatlakozott az akkor induló Betlehemes Mozgalomhoz, amelyik azért alakult, hogy visszaállítsa a Szent Családot a karácsonyi ünnepek központjába és így egyike lett a náci pogányság elleni küzdelmeknek. Varga Ferenc több, Betlehemet ábrázoló szoborcsoportja díszítette Budapest köztereit és templomait karácsony tájékán - egészen az orosz megszállásig. Két újabb háborús témájú munkája után, 1941 - 1942 múltával Gábor Áron emlékére kiírt pályázatot nyerte meg, majd Szt. István a diákokkal c. szobrát, amelyet a budai ciszterek templomában állítottak föl. A szobor valamikor a háború alatt vagy után, Székesfehérvárra került. A budai ciszterek temploma vásárolta meg szenteket ábrázoló és közel életnagyságú faszobrait és erősítette meg Varga Ferencben kapcsolatát az egyházművészettel. Közben az akkori magyar kormányok vásárolták szobraikat a Nemzeti Múzeum, a Városi Múzeum és a Nemzeti Artgaléria részére. Az újságok és folyóiratok rendszeresen ismertették munkáit.

A háború és az ország orosz megszállása elkerülhetetlenné tette a menekülést. A család először Belgiumban állt meg és töltött kisebb időt, majd Kanadában, végül az Egyesült Államokban, Detroitban telepedett le.

Nehéz idők jöttek mind az ember, mind a család és a művész számára. Az épülő új házak plaszterozása, ami a napi keresetet biztosította, művészetének hirdetése lett. Egy-két nehezen megrendezett kiállítás után végül a szakma is felfigyelt rá. Elsők között volt a megbízás a 39 láb magas Béke, Krisztus szobra az Allegheny-i temető (Pittsburg), majd a Szent József ábrázoló 28 láb magas kődombormű a Szt. József templom Wyandotte (Michigan) számára. Röviddel utána Varga Ferenc megbízást kapott a 14 láb magas 12 apostol és a Jó Pásztor és több más szobor elkészítésére a Brentwood-i (Maryland) Fort Lincoln temető részére. A megbízások folytatódtak. Közülük itt megemlítjük a tíz láb magas arkangyalok szobraikat és a 18 láb magas Ég Királynőjét, amely a hasonló nevű temetőben Chicagóban (Illinois) látható, míg a 8 láb magas Szt. Ferenc és több szentet

ábrázoló kő és mahagony faszobrai a Szt.Ferenc Lelki gyakorlatos-ház, De Witt (Michigan), valamint az ugyancsak 8 láb magas "Pieta" a Szt. Julianna zárda, Detroit (Michigan) részére készültek.

Dream. Marble, Palm Beach, Florida. Private Collection

Varga Ferenc később a sokkal barátságosabb éghajlatú Delray Beach-re (Florida) helyezte át műtermét (1970), de munkája éppúgy folytatódott, mint előtte mind egyházművészeti, mind más megbízásokon keresztül. Fia, Frank is feladta műtermét Detroitban, hogy segíthessen az apjának. Casimir Pulaski, Copernicus és a hősi méretű Liszt mellszobor (Fort Auditorium) Detroit számára készült. A közeli Hamtramck városban nyert elhelyezést a 9 láb magas John Paul II. és New Brunswick-ben (New Jersey) a nagyobb mint életnagyságú Mindszenty szobor, míg a 8 láb Lafayette szobor Fayetteville-ben (North Carolina) van. Hasonlóan, városok, mint Toledo (Ohio), Buffalo (New York), Dallas (Texas), vagy a floridai Belle Glade, Delray Beach, Highland Beach vagy a kanadai Toronto, Windsor, Chatam mondhat magának több Varga-szobrot.

Sok kisebb méretű, remek Varga Ferenc-szobor magányúteményben van Budapesten, valamint Európa és Amerika nagyobb városaiban. Varga Ferenc szobrai, kicsik vagy hatalmas méretűek, mindegyik kifejezi a nyugodt és megnyugtató érzést, de ugyanakkor igen hatásos erejű is, frissítő lelkiiséget sugároz olyan időben, amikor az élet tele van tragédiákkal, zavarokkal és kétségbeesett emberekkel. Sajátos művészi és jellemző érték ezeknél a szobroknál a Varga Ferenc faragta kezek, amelyek a lélek kifejezői nála.

Egészsége rohamosan romlott, de élete utolsó heteiben is tanított, míg végül 1989. szeptember 3-án visszaadta lelkét Teremtőjének és elfogadta a megbízást az Ég díszítésére.

ISTVAN BACSALMASI

FERENC VARGA (1906 - 1989)

In 2009 September twenty years have passed since the death of Ferenc Varga. He was one of the great persons as well as one of the great artists among the refugee Hungarians who personally as well as artistically brought nothing but respect and esteem to the Hungarian name.

It is hoped, that all of us, living in Hungary or outside of Hungary, will remember him and his artistic achievements with love and gratitude, since he always stressed his Hungarian origin and with that too, he gave example, gave direction to us all.

Ferenc Varga was born in Szekesfehervár on 29 of May, 1906. Second of nine children, he had to start early to assist his parents. This was not uncommon on most family farms or other small business at that time. Ferenc was raised to be kind, good, tolerant and loving human being and an artist to create beauty for all to enjoy. The young Ferenc's work were there to be seen by all, mainly because of his teachers and in spite to his mother's concerns. Ferenc, not older than ten years, was visiting the museums and art galleries and copied and painted some beautiful nudes, but all of those were confiscated by his mother and she hid them in the attic. Many years have passed before any one of those early works were discovered.

His artistic ability earned him a place in the Academy of Fine Arts and after completing his secondary education he went to Budapest to study under professors Jenő Bory and Ferenc Sidlo. Bory the romantic admirer of the human form and Sidlo the master of the heroic pathos were inspirational to all their students in the Academy. It is not surprising that the art of Ferenc Varga expressed beauty and also majestic strength and dignity. With masterfully simple lines, Ferenc Varga placed his own talent on his work, expressing the pent-up emotions and aspirations which the human soul is capable of, thus giving forceful movements and gentle beauty to his statues.

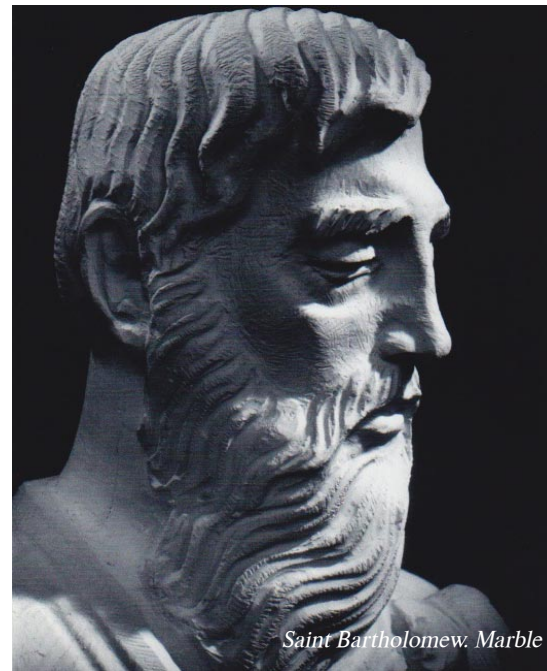
After graduating from the Academy, he became associate professor in his Alma Mater at the age of 22 and he was teaching there beside Prof. Bory till 1940. Teaching has remained his love throughout his entire life. In his studios in Detroit and Delray Beach many students learned from him and admired his kindness, empathy and warm personality. His marriage to Anna Pazman in 1937 has brought a new dimension to his life as well to his artistry. The unifying love and support they enjoyed were support to both of them during their entire lives but especially during the war and the time when they had to leave Hungary. Their only child, Ferenc (Frank) was their pride and constant pleasure and he considered the young child a greater artist than himself. He was twenty years old when in a nationwide exhibition in 1926, he won the Grand Prize with his life size marble statue,

Eve, and from that time on he participated in all important exhibitions and competitions in Hungary. His composition won him his first memorial for the dead of WWI in the town of Piszke. He also won a scholarship for study in Italy. During his stay in Italy he worked and exhibited there and the Italian government purchased many of his works. After returning home, he accepted the invitation Prof. Elemer Schwartz O.Cist. to join the new „Betlehemes Mozgalom” which had its goal to popularize the Nativity of Christmas and strengthen the families against the pagan Nazi movement. Soon a number of life size statues depicting the Holy Family graced the public squares and churches of Budapest until the Russian occupation of the country. Two more war memorials followed in 1941 and 42. In 1943 he won an open competition for a memorial to Aron Gabor, a famous person in the war against the Hapsburgs. For Budapest he completed St. Istvan (Stephen) with the students and also started to work on six near life size statues for the church of the Cistercian Order in Buda. This series confirmed what Ferenc Varga has already felt that his artistic style uniquely enabled him to work with religious themes.

In the meantime the Hungarian government continued to collect Varga sculptures for the National Museum, the Budapest City Museum and for the National Gallery. His works were frequently reviewed in the papers and magazines, time however was running out. The Russian occupation made inevitable that he and the family leave Hungary in 1948. After spending a short time in Belgium, the family went to Canada and finally to the United States, to Detroit. There were some very hard years to come, and working on buildings as a plasterer was his only earnings. Through some exhibitions his name and artistic quality became known by those who could then ensure that commissions would arrive. The first was for the „Peace”, the 39 foot high figure of Christ which came from the Allegheny Cemetery in Pittsburg, Pennsylvania. Others followed, like the 28 foot high stone relief of St. Joseph, St. Joseph Church in Wyandotte, Michigan; the series of 14 foot high white marble statues of the twelve apostles and of the Good Shepherd among others for Fort Lincoln Cemetery in Brentwood, Maryland; the 10 foot high granite archangels and the 18 feet high statue of Queen of Heaven for the cemetery of the same name in Chicago, Illinois. These were followed by the 8 foot high St. Francis and other figures in stone and mahogany for the St. Francis Retreat House in De Witt, Michigan and also an 8 foot high tall Pieta for St. Juliana Convent in Detroit, Michigan.

Ferenc Varga relocated his studio in Delray Beach, Florida in 1970 and he not only continued to receive commission both for religious and non-religious work but he taught an ever increasing number of students. Soon his son, Frank, followed him to help his father in the studio. Statues of Casimir Pulaski and Nikolas Copernicus graced Detroit together with the heroic size of bust of Liszt (Ford

Saint Bartholomew. Marble

Auditorium). The nearby city of Hamtramck received the 9 foot tall figure of Pope John Paul II. and the larger than life size bronze statue of Cardinal Mindszenty was completed for New Brunswick, New Jersey, together with the 8 foot tall bronze Lafayette statue is in Fayetteville, North Carolina. There are other cities, among them Toledo, Ohio, Buffalo, New York, Dallas, Texas, and in Florida Belle Glade, Delray Beach, Highland Beach or the Canadian Cities like Toronto, Windsor and Chatam all have similar life size or heroic size of statues of Ferenc Varga.

Most of his smaller statues are in private collections in museums and galleries from Budapest, Hungary throughout Europe and North America. All these statues express a serene calmness but also an impressive strength, a refreshing spirituality and comforting security at a time when life is full of tragedies, chaos and desperation. It should be said that a very unique feature of the Varga sculptures are the hands which carried the soul of humanity. His health failing. He was teaching to the very last few weeks. He gave his soul back to his Maker on September 3, 1989 and accepted his last commission to beautify Heaven.

Twelve Apostles. Marble

VESZELY FERENC

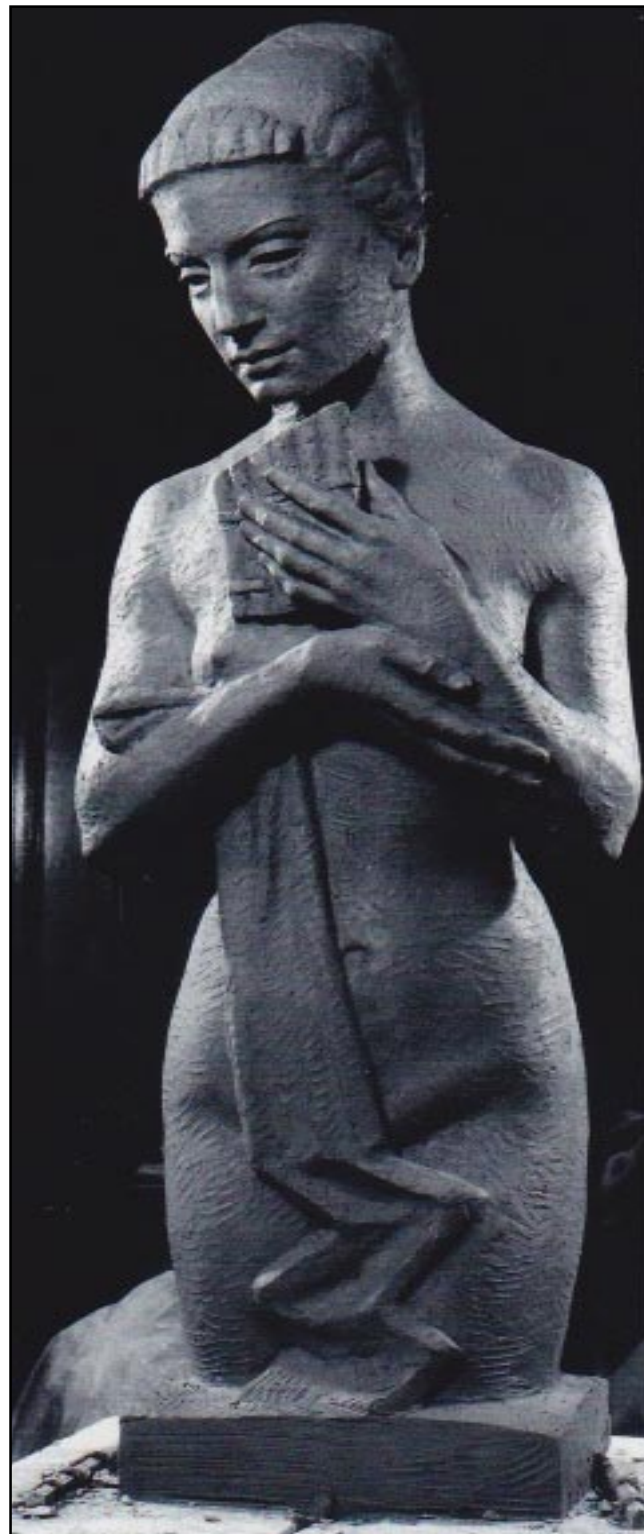
**DEMNER GYÖRGY ÉS A HUNGARIAN
CANADIAN HERITAGE COLLECTION**

Demner György B. Mus., M.A. (Mus.), M.A. (Cdn. Std.), az H.C.H.C. (Hungarian Canadian Heritage Collection) alapítója, gyűjtője, tárolója és kurátora, immár 28 éve dolgozik fáradhatatlanul Ottawában, hogy megőrizze a kanadai magyarság nyomát és lehetővé tegye szellemi hagyatékának tanulmányozását a jövő kutatói számára.

A gyűjtött anyagot hivatalos levéltári dobozokban, rendszerezve és tartalomjegyzékkel ellátva dolgozza fel, és adja át az ottawai Nemzeti Levéltárnak, ahol az anyag prezerválásának megvannak az ideális feltételei. Enélkül feldolgozás nélkül a levéltár nem fogadná el az anyagot, mert nincsen rá pénze. (Egy levéltári dolgozó hetente 1-2 doboz anyagát tudja előkészíteni.) Demner 126 doboz levéltári anyagot adott át ily módon eddig, és további 300 van folyamatban, jórésztük majdnem-kész állapotban. A saját maga által felkutatott és gyakran saját pénzén vásárolt könyvtára közel 300 kanadai vonatkozású, magyar nyelvű könyvet tartalmaz, és állandóan növekszik. Háromszáz hangszalag négyezer dallal és sok személlyel készült interjúval (oral history) kéznyújtásnyira van tőlük. Magyar-kanadai lemezek, CD-k, DVD-k egészítik ki a hanganyagot. Jóformán minden kanadai magyar folyóirat az ország minden régiójából megtalálható itt, javarésztük évkönyvekbe kötve, teljes példányszámban. A filmfelvételekből két nagy levéltári dobozt töltenek meg. A magyar-kanadai fényképgyűjtemény (templomok, magyar házak, események, egyének) száma eléri az ezret. Az Encyclopaedia Hungarica Canadiana számára tervezett cikkek forrásait húsz dobozban tárolja. Az összehajtogatott kották, dalgyűjtemények levéltári anyaga, köbméter nagyságú doboz stócbokban nyolc köbméter helyet foglalnak el. Javarésztük, mint a tárolt szalagok is, Demner lassan három évtizedes, ma is folyamatos gyűjtőmunkájának az eredménye.

Neve jelenleg kevésbé ismert, de a gyakorlatban ő egyszemélyben a kanadai magyarság Kodálya és Bartókja. Demner mélyen hisz abban, amit csinál, „puts his money where his mouth is,” és hosszú évek óta fizetése, majd nyugdíja számottevő részét beszerzési költségekre, majd a tárolás költségeire fordította és fordítja. Demner ma sem vár anyagi segítséget, de érdembelít annál inkább. „A mi nemzedékünk kihalóban van,” mondta nekem, „ilyenkor sok hasznos anyag szokott elpusztulni, mert az emberek nem értékelik kellően a hagyatékot. Ami másnak szemét, a jövő kutatójának kincset jelenthet. Kérd meg, akit tudsz, hogy a kisebb lakásokba való költözéssel, vagy a netán egy idős rokon elhalálózásával kapcsolatos kidobni valójukat, mielőtt a szemétre dobnák, hívjanak fel engem a 613-829-4628-as számon vagy lépjenek velem kapcsolatba e-leveél útján: hchc@rogers.com.”

Így van az, hogy én, aki most tértem haza Demner valószínű kincsestárának megtekintéséből, kötelességemnek érzem felhívni honfitársaim figyelmét erre a lehetőségre, az általa alapított és működtetett HCHC-re, és ennek a végtelenül áldozatkész, hatalmas szorgalommal dolgozó, mindig segítőkész embernek eddig szinte minden elismerést hiányoló, hatalmas munkásságára, ami minden figyelmet és megbecsülést megérdemel tőlünk.

Ferenc Varga: Nymph. Cast Stone. Windsor, Ontario

SÁNDOR MARY

A TEMETŐ ORGONÁI

Arcát még mindig tisztán látom szemem előtt. Kidolgozott, kissé érdes kezének szerető tapintását még mindig érzem, és kedves hangját még hallani vélem...

Úgy éreztem, hogy teljesen egyedül vagyok a temetőben, körülöttem csak az elhunyt lelkek, felettem a viharral fenyegető fekete fellegek. A temetőirodában kapott információ utasításai egyszerűnek látszottak. Le volt írva, hogy melyik parcellában, hányadik sorban található meg az általam keresett sír, de a valóságban — miután letértem a széles bevezető útról — összenőtt bokrok és száraz kórók állták el utamat, és iránytadó jelzést sehol nem találtam. A sűrű fák gallyai beletéptek hajamba, s a szűrő tövisek döfködtek kezem, lábam. Tudtam, hogy a temető nagyon régi területén járok, az élők által elfelejtett sírhalmok között. Könnyeim folytak, testemben éreztem szívem lüktetését, s lelkem feszült kipattanó érzelmeimmel. Hosszú évek után, szinte egy életfolyam elteltével visszatértem hazámba. Látogatásom első útja idevezetett, a temetőbe, Rózához. Jöttem, hogy kérjek megbocsájtást, jöttem, hogy elmondjam, ő mennyire fontos volt nekem, hogy ő mennyire szeretve volt, s jöttem, hogy megérintsem a földet, mely fedi tetemet.

Róza a harmincas évek végén jött hozzánk, hogy segítsen édesanyánknak velünk, gyermekekkel, mert akkor születtek a fiútestvéreim, akik ikrek voltak, és én alig két éves. Ezután Róza mindig velünk élt, és velünk törődött, érdeklődése a mi családi körünkön kívül nem volt. A háború borzalmai talán még jobban összeforrasztották ezt a kapcsolatot, és Róza fizetett segítőtől adoptált családtaggá vált. Életét nekünk ajándékozta, értünk élte, s ezt soha egy szóval fel nem róttá. Munkáját mindig jókedvvel végezte, és törődő szeretetének részese voltunk nem csak mi, gyerekek, hanem fiatal szüleink is.

Róza egy Szolnok melletti kis faluban született a századforduló elején. Édesapja fiatalon meghalt, így édesanyja egyedül nevelte őt, egyetlen gyermekét. Szegények voltak, földjük alig volt, házuk földpadlós, kisablakos vályogház, de a kertben megtermett az úgynevezett "háltáji", és disznót, meg baromfikat is neveltek sajátmaguk ellátására.

Róza fiatalon férjhezment egy falubeli fiúhoz, és esküvőjük után elhatározták, hogy Budapesten fognak élni. A férj kapott állást mint segéd egy fűszerüzletben, és Róza piciny lakásukban háziasszonykodott, s hogy besegítsen a háztartási költségekbe, otthonából bedolgozott egy kötődének. Életük szép irányban haladt, egy pár év elteltével férje már üzletvezető helyettes volt a boltban, de a korosodó pár egyre elkeseredettebb lett, mert nagyon szerettek volna gyermeket, és Róza nem tudott teherbe esni.

Végigjárták Budapest legjobb orvosait, remélvén, hogy valamelyik talán más véleményen lesz, de mindhiába, az

egyértelmű diagnózis az volt, hogy Rózának soha nem lehet gyermeke, a fizikai problémát részletesen elmagyarázva nekik.

Ezt követően az történt, hogy a férj válást kért Rózától, aki minden ellenkezés nélkül aláírta a válási papírokat, mert mint feleség bűnösnek érezte magát, hogy nem tudott férjének gyermeket adni. Minden ajánlott eltartást, egyezkedést visszautasítva elhagyta közös otthonukat, értékeit, és férjétől nem búcsúzva távozott.

Egyik kezében egy kis bőrönddel, másikban egy vizesre sírt zsebkendővel járta Budapest utcáit addig, míg talált egy szobát, ahol sikerült neki kifizetnie egy hónapi bért, és ahol átsírta a hónapot, lefogyott tíz kilót, és — ahogy nekünk később mesélte — a nagy bánattól csomókban hullott el a haja. Mágis is, ha szomorú vagyok vagy valami bánt, mindjárt a hajam miatt aggódom. Róza tudta, hogy állást kell keresnie, ezért válaszolt a hirdetésünkre, mely dadát keresett három kisgyermek mellé. Így került hozzánk. Férjével többé kapcsolata nem volt. Lehet hogy férje kereste őt, lehet, hogy nem, de mivel ismét leánykori nevét használta, és címet nem hagyott maga után, nehéz volt őt megtalálni.

Róza a szó átlagértelmében nem volt szépség, teste kövérkés volt, haját simán hátrafésülve a fején, kontyba kötve hordta, s arcán barna foltokat hagytak a fiatalkori pattanások. De ez volt az arc, amit megszerettünk, s amit gyermekkorunk és fiatalságunk alatt annyira megszoktunk, hogy lakásunkat és életünket Róza nélkül elképzelni sem tudtuk. Szeme barna bársonyra emlékeztetett, s mosolyából mindig szeretet és megértés sugárzott. Minden érdekelt, ami történt velünk. Mesélnünk kellett barátainkról, iskolánkról, tanítóinkról, de mindez az érdeklődés életünk háttérében, csendben történt, mert bármennyire szeretett minket, soha nem próbálta szüleink szerepét átvenni. Szeretetet adott, de szeretetet nem kért érte.

A konyhánk mellett, a hátsó udvarra néző kis helység volt az szobája. Itt élt, mióta hozzánk jött, itt öregedett meg, és egy nap innen vitte a mentőautó a kórházba meghalni.

Gyermekkorom óta szerettem Róza szobájába besurranni, leülni ott, elnézni kincseit, a falon lógó töviskoszorús, keresztre feszített Jézus képet, a keskeny ágyán diszlegő magyarmintás, kivarrott párnákat, a hangosan ketyegő római számos óráját, s az öreg nagykeres varrógépet, melyet egy karácsonyra kapott szüleinktől ajándékba. Szerettem ott lenni, mikor Róza kinyitotta a kétajtós, sötétbarnára pácolt szekrényét, ahonnan bódító virágillat áradt ki, mert lepréselt szárított virágokat tartott a sorra rakott törülközői, ágyneműi és fehérneműje között. Róza imádta a virágokat, a friss illatot, a tisztaságot. Főleg az orgonákat szerette nagyon. Azt szokta mondani, hogy az orgonánál nincs szebb, illatosabb virág a világon. Nem messze lakásunktól volt egy romos ház, ami bombát kapott a háborúban, és azóta is lakatlanul állt, de kertje tele volt orgonabokrokkal. Tavaszunként Róza többször kért minket, gyerekeket, hogy szakasszunk neki onnan virágot. Mi meg

is tettük, aztán hoztuk haza, és Róza telerakta az egész lakást az orgonákkal, az ő szobájában még a varrógépet is a csokrok díszítették.

Ahogy teltek az évek, Róza egyre kövérebb lett, s amikor sokat mozgott, fulladt, nehezen kapott levegőt. Minden évben egyszer elutazott két-három hétre szülőfalujába, hogy meglátogassa ott élő, idős, de jóegészségű édesanyját, különben a lakásból alig járt ki. Néha elment a fodrászhoz haját vágatni, néha elment a körzeti orvoshoz, mert már a lábai is dagadtak és légzése egyre rosszabb lett. Az orvos megállapította, hogy beteg a szíve. Kapott gyógyszereket, értagitókat, s mikor kérdeztük hogylétéről, megnyugtatót minket, hogy jól érzi magát. De ha hívtuk, hogy jöjjön velünk sétálni, vagy hogy menjünk együtt moziba, nem volt különösebb kedve kijönni. Idősebb korában szabad idejét kézimunkázással, kötéssel töltötte, s az elkészített pulloverek, sálak, jambósapkák, meg az asztalterítők, díszpárnák mind odakerültek a karácsonyfák alá évente vagy a születés és névnap ajándékcsomagokba.

Tizennyolc éves voltam, mikor egy őszi reggelen Róza ismét készült, hogy meglátogassa édesanyját. A vonatja korán reggel indult a Keletiből. Indulás előtt — a hosszú évek szokása szerint — odajött egyenként mindannyiunkhoz, hogy elbúcsúzzon tőlünk. Félig aludtam még, mikor bejött szobámba, hogy elköszönjünk egymástól. Elmondta, hogy vigyázzak nagyon magamra, hogy vigyázzunk egymásra mi testvérek, hogy segítsek Anyunak, mert most sok munkája lesz itthon, hogy ügyeljünk Apu diétájára, hogy vigyem a tisztítóba a télikabátom, és ne lógassam a fejem, mikor járok, hanem ügyeljek a testtartásomra. Éreztem magamon könnyeit, ahogy megsókölt, de én szinte ki sem nyitottam szemem, mert nagyon álmos voltam még, és mindezt hallottam minden egyes évben indulása előtt, beleértve a fejlőgatást is, ami egyik rossz szokásom volt.

Családunk nem csinált nagy ügyet Róza elutazásából soha, bár hiányzott mindig, de a két hét mindig gyorsan eltelt, és Róza már jött is vissza, tele csókokkal, ölelésekkel, meg házikolbásszal, szalonnával, és ismét sok sírással, de azt mondta, hogy azok már örökönyek voltak.

— Csókollak Róza — köszöntem most neki, és máris fordultam a fal felé, hogy tovább aludjak. Még hallottam, hogy Apu — aki az előszobában várta Rózát, hogy kivigye a vonatállomásra — beszólt a szobámba, hogy Róza siessen, mert már indulniuk kell. A következő pillanatban felültem az ágyban, rémülten, s készen arra, hogy Róza után szaladjak, hogy visszahívjam, kérjem, hogy ne menjen el, mert egyszerre az az érzésem támadt, hogyha most elmegy, akkor elveszítjük mindörökre. Szemem lelkembe zárta távolodó, fekete kabátos, fekete kendős alakját, de szólni nem szóltam, próbáltam elvetni magamtól ezt az értelmetlen gondolatot, és kinevetni képzelődéseimet.

Honnan tudhattam volna, hogy nemsokára forradalom fog kitörni Magyarországon, és százazrek hagyják majd el szülőföldünket, vagy halnak hősi halált érte. Mi is, mint sok

más család, menekülünk, és keressük az új hazát, Rózát felejtve, elhagyva mindörökre. Az ágyam felett lógó falinaptár 1956 Október 22-ot, hétfőt mutatott. Rózát soha többé nem láttam.

Alig volt olyan nap az életemben, hogy ne emlékeztem volna rá, hogy ne jutott volna eszembe valami szép emlék róla. 1961-ben halt meg, szívelégtelenségben. Utolsó éveit ott élte le, a kis szobájában mint albérlő a régi otthonunk új lakói mellett. Édesanyja már korábban, hirtelen meghalt, így Róza teljesen egyedül maradt. Próbáltunk segíteni, leveleztünk, akartuk magunk után hozatni Kanadába, de már túl késő volt, utazni többé a betegsége miatt nem tudott. Haláláig szeretett minket, kérésünkre egyszer küldött fényképet is. Alig ismertünk rá. Nem volt többé kövér, teste előre görbült, egykori mosolygós arca komornak látszott, és haja alig volt már. S akkor tudtam, hogy a nagy bánattól csomókban hullott el.

S most itt vagyok ismét, magyar földön, a Rákoskeresztúri temetőben. Kezemben az útmutató papír, lelkemben a sok felszínre törő emlék. Hirtelen egy tisztáson találok magam. A feleledő szélben megnyílnak a felhők, és verőfényes nap süt le rám. A tisztáson egy időbarnított, oldalára dőlt, korhadt fakereszt áll, de a keresztfába vésett nevet mindjárt felismerem. A tisztás szélén — díszőrséget állva félkörben a sír mögött — virágbaborult orgonabokrok hajlongnak, kecsesen táncolatva fürtös virágjaikat a lenge tavaszi szélben. Ünneplik a természet örökkévalóságát, köszöntik az életet, és mindig, de mindig keresik a napot, nyújtván szépséget és örömet. Illatukkal cirógatnak, hívnak közelebb, s a szellők szárnyán küldött szirmaikkal arcom csókolgatják. Megtaláltam őt.

Ferenc Varga: *Virgins of Vesta*. Terra Cotta. Budapest

FIATALOS KÜLSŐ - NEMCSAK HIÚSÁGBÓL

“Mikor a külsőn keresztül megnyilvánul a szellem: ez a szép”

Rudolf Steiner

Valamennyiünkkel előfordult már, hogy tükörbe tekintve nem az az arc köszönt vissza ránk, mint a pár évvel korábban készült fényképünkön. Valami megváltozott rajtunk talán nem is olyan hosszú idő alatt, és hirtelen mellbe vág az idő múlásának felismerése. Legtöbbször a bőrünk figyelmeztet az idő múlására. Mert a bőrünk nem felejt. Nem felejt el, hogy egykoron nem is használtunk napvédő krémet, de süttettük magunkat a strandon és az időközben nagyon divatba jött szoláriumokban azért, hogy megkíséreljük a lehetetlent és megközelítsük a “barna bőrű habléány” ideális kreolságát. Nem törődünk azzal, hogy közben kegyetlenül leégtünk, lehámlottrólunk akár hetvenhét rend bőr is, mentünk tovább, rontottuk a természet szép ajándékát. De azt sem mindenki tudta, hogy a piacon divatba jött szappanok mennyire kiszáríthatják bőrünket, akárcsak az úszómedencék klóros vize, no meg sajnos, a cigarettázás is rajtunk hagyta a nyomait. És sorolhatnám – a lényeg az, hogy egyszerűen csak visszaüzen a nemtörődömség. Mikor? Életünk delén vagy azután? – kérdezem a szakembert, Dr. Dunca Zoltánt, a Medical Laser Clinic igazgató főorvosát.

Dr. D. Z.: Sajnos, nem kell túl sokáig várni erre, mert már a 30-as életévtől megjelenhetnek a bőr fény okozta öregedésének a jelei: finom, majd mélyebb ráncok, pigmentfoltok, apró értágulások, tág pórusok vagy állandósuló vörösség formájában.

A bőr felületén jóindulatú növedékek vagy akár rosszindulatú szövetburjánzások jelenhetnek meg, amit a rugalmasság csökkenése, a bőr petyhüdtté válása követ.

D. R.: A fény okozta öregedésért tehát egyértelműen magunkat okolhatjuk. “Bánthatjuk” másként is a bőrünket_

Dr. D. Z.: Talán elég, ha csak a tetoválást említjük mint magunk okozta károsodást. De felsorolhatunk számtalan olyan rendellenességet, amiért nem mi vagyunk a felelősek, ilyen a rosacea, a pigmentfoltok, a szeplők, az anyajegyek is akaratunktól függetlenül jelennek meg. Ezek kezelésére mind van lehetőségünk.

D. R.: Az Önök klinikája lézeres kezelést ajánl. Mit árulna el erről a módszerről? Mi a különbség a hagyományos és a lézeres kezelés között?

Dr. D. Z.: A hagyományos kúrák a tüneteket mérsékelik, de nem hatnak a baj okára, pl. az érműködés rendellenességeire. Csak egy példát mondok: a rosacea oka az erek kóros tágulékonyasága. Az érfal szerkezete változáson megy át, az ér nem képes összehúzódní, amiért a keringés

lelassul, pangás áll be, és az érintett bőrfelület egyre sérülékenyebb lesz, és a hosszútávú értágulat miatt bőrünk pirosas marad.

A lézer felbecsülhetetlen előnye a precizitás és a szelektivitás. Lézerrel leállíthatók a rosszul működő erek anélkül, hogy károsítaná a szomszédos ereket. Különböző hullámhosszú készülékek vannak használatban. A szakma az ú. n. intenzív villanólámpás gépeket tartja a legjobbaknak. A rosacea lézeres kezelése során a bőr vörössége lassan csökken, majd megszűnik, ugyanúgy eltűnik a kellemetlen égő érzés is. Meggyógyul a bőrnek ez a része.

D. R.: Mi kezelhető lézerrel ezen kívül?

Dr. D. Z.: Eltüntethető a tetoválás, az anyajegy, a pigmentfolt, a nem kívánatos szőrzet, a sebhely, az aknés, behúzódott heg, de bőrfriessítésre, ráncok, öregedési jelek eltüntetésére is alkalmas.

D. R.: Ön négy évig praktizált végzett orvosként a szépség fővárosának tekintett Párizsban. Ott sebészként dolgozott. Hogyan jutott el az esztétikai szalon megnyitásának gondolatáig? Mert sokan azért keresik fel a Dunca-klinikát, hogy megfiatalodjanak., visszakapják fiatalos külsejüket.

Dr. D. Z.: A kozmetikai műtét alapja a platói szépségideál, amely kimondja, hogy a szépség az arányok és a szimmetria együttese. Ez a klasszikus értelemben vett szépségfogalom azóta is érvényes, a modern kor orvostudománya is elfogadja. Dr. Stephen R. Marquardt szerint a Nofretiti arcának arányait követő maszk ráhúzható minden női arcra. Vagyis ha az arc szélessége 25 cm (10 inch), akkor a magassága, a fejbúbjától az áll aljáig 41 cm (16.18 inch) kell hogy legyen. Hogy mi tehát a szép? Mondhatnók azt is, hogy az, ami érdek nélkül tetszik. De maradjunk abban, hogy az arc a lélek tükré, és egy harmonikus belsőnek az ápol, rugalmasan, fiatalosan tartott arcbőrön is meg kell mutatkoznia. A szépség egészségünk megtartásának az egyik alapköve is. Párizsban nem maradhat az ember passzív a szépségkultúra iránt, de hogy ennek szolgálatába állítom majd a szakmai tudásomat, az csak itt, Kanadában vált elhatározássá bennem.

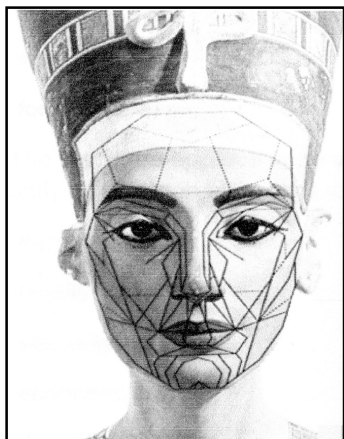
D. R.: Közelednek az ünnepek. Ilyenkor mindenki szeretné önmaga legszebbik énjével megajándékozni környezetét – nemcsak a lélek felszabadult ujjongásával, hanem külső megjelenésével is. Milyen szolgáltatást kap az Önök klinikájára látogató vendég?

Dr. D. Z.: Az első vizsgálat teljesen ingyenes, személyre szóló, a komplett kezelés sorozat első kezelésére pedig 50%-

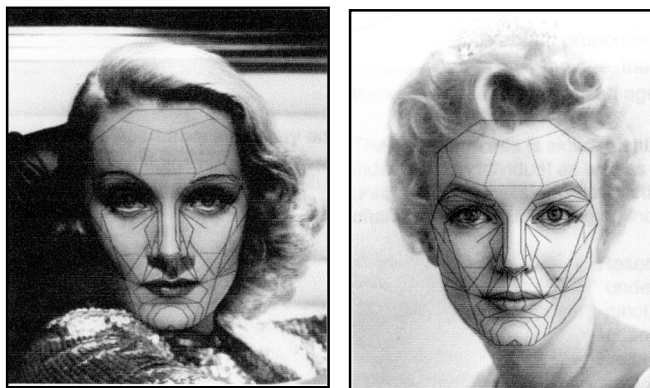

os kedvezményt biztosítunk mindenkinek. És ha már az ünnepeket emlegettük, ajánlani tudom az olvasónak, hogy szeretteit és önmagát lepje meg egy ajándékutalvánnyal. A kezeléseket magam végzem vagy közvetlen felügyeletem alatt végzik az alkalmazottaim. Mi a munkánk? Tartós szőrtelenítés, különböző bőrsérülések tartós eltüntetése, erek kezelése, rosacea és ráncok megszüntetése, botox, tetoválások eltávolítása és sok egyéb, ami mind szépséghibának számít, kijavításuk viszont megfiatalít. Mert mottóként vallom: "A változás szépsége: légy szebb, ugyanakkor légy temagad!"

Dancs Rózsa: Köszönöm a beszélgetést.

"Az arc a lélek tükre." (Gárdonyi Géza)

A klasszikus szépségideál alapját Plato az arányok és a szimmetria együttesében látta. A platói megfogalmazást a modern kori orvostudomány is elfogadja.

A KACAGÁS FÉL EGÉSZSÉG (SZÉKELY VICCEK)

A CSUDA POFA

A kisgyerek az apjával a szabadba dolgozik. Farkasordító hideg van, fázik a gyerek keze. Nézi, hogy az apja időnként a tenyerét lehelgeti, s megkérdezi:

- Mit csinál, édesapám?
- A kezem melegítem.

Déliidőben elmennek ebédelni, s az apa fújni kezdi a forró levest.

- Miért fújja édesapám?
- Mert forró, s így gyorsabban hűl.

Elcsodálkozik a gyerek.

- Csuda pofája van, édesapám! Ha kell, meleget, ha kell, hát hideget fúj.

KAVICS

- Valami sérti a lábamat – sántikál a székely.
- Tán a kavics – mondja a komája.

Lehúzza a székely a csizmáját, nézegeti de nem lát semmit benne.

Megszólal a komája:

- Biztosan a másikban van.

AZ ÖREG KAPU

A székely rábámul egy agyonfestett, öreg nőre. A nőt nagyon zavarja a dolog, rászól a góbera:

- Mit bámul úgy rám, mint borjú az új kapura?

- No hiszen – vág vissza székely -, lehet, hogy én borjú vagyok, hanem a kapu az már nem új.

MEGFONTOLT BESZÉD

Apa és fia a nagy hidegben háttal állnak a tűznek, és melegednek. Egyszer csak megszólal a fiú:

- Apámuram, mondanék valamit.

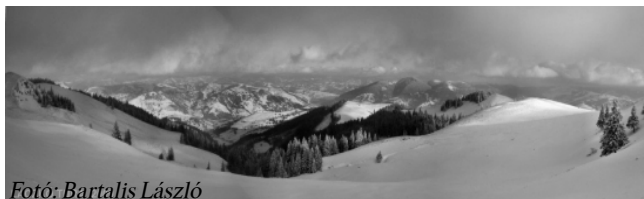
- Jól fontold meg, mit akarsz mondani fiam, és csak aztán beszélj!

- Apámuram, mégis mondanék valamit!

- Mindig fontold meg mielőtt megszólalsz, fiam! Inkább hallgass, mintsem hogy butaságot mondjál

Egyszer csak felugrik az öreg, s csapkodni kezdi a hátát.

- Látja, édesapám, addig-addig fontolgotom, míg egészen kiég a zekéje.

Fotó: Bartalis László

KATI REKAI

BARBADOS, GRENADA AND CURACAO

As the leaves fall and the temperature plummets, we Canadians face the prospect of yet another long, cold winter and dream of escapes to warmer climes. Since the process of travel becomes evermore frustrating and choosing among Caribbean Islands is not easy, an excellent way to avoid both is to book a Caribbean cruise. I have found cruises to be the most relaxing and pampered form of holiday since the 1980s, when the ships were half their present size and the amenities far fewer. Among the dozens of cruise ship lines, my favorite has become Celebrity Cruises. It offers excellent itineraries, serves superb cuisine and has enough in the way of entertainment to keep passengers occupied and satisfied without ever going ashore. Tempting as that is, it would be a great shame to miss the wealth of opportunities to explore the spectacular Caribbean Islands.

My most recent ten-day cruise on the Celebrity Galaxy sailed the southern Caribbean, leaving from San Juan, Puerto Rico and docking at seven other Islands. It is almost impossible to declare one Island more appealing than another because each has its own history, politics and specific natural treasures. As Christopher Columbus, the first tourist in the Caribbean wrote to Queen Isabella of Spain in 1492, "I saw so many Islands that I could hardly decide which to visit first". Thinking he had reached Asia, Columbus named the islands the West Indies. The Caribbean was named for the Carib Indians, the Islands' most dominant inhabitants at the time.

The problem with such a wealth of glorious Islands is two-fold: firstly, one simply wants to stay forever and secondly, one wants to return to each at the earliest opportunity for a much longer stay. Such were my feelings about three islands in particular: Barbados, Grenada and Curacao. True to its history of being ruled by the British for 350 years, Bridgetown, the capital of Barbados, features a Trafalgar Square with a statue of Horatio Nelson at its center. Nearby are the Parliament Buildings, Fountain Garden and St. Michael's Anglican Church, originally completed in 1625, and said to have been one at which George Washington worshiped when in Barbados with his brother in 1751. The British arrived in the 1600s and stayed in power until 1966 when Barbados gained its independence. During that time they turned the Island into a plantation of sugar cane and imported slaves to cultivate the fields. Sugar cane and rum remain the Islands prime exports but the Emancipation Monument celebrates the end of slavery and in its stead, all the cane is mechanically harvested. Barbados is divided into 11 parishes and offers something for everyone. The beaches are spectacular along the West or Platinum Coast where the ultra-chic spend their time and money in the exquisite seclusion of their prestigious homes and glamorous multi-

starred hotels and resorts. The South Coast is equally enticing but much less costly and much more lively. Restaurants and clubs abound; Bert's Bar and Restaurant belongs to Eugene Melnyk, owner of the Ottawa Senators hockey team. Barbadians claim cricket to be "one of our religions" and polo comes a close second with several clubs of each throughout the Island. There was much, much more to see, do and learn but the ship beckoned. A longer return visit is definitely in order.

Our next memorable stop was the island of Grenada.

Known best in North America for its "little war with the United States" in 1983, it is a lush, exotic gem known as the Spice Island. Volcanic in origin, the Island produces vast quantities of cloves, cinnamon, mace, cocoa and about a third of the entire world's nutmeg. Their wonderful aromas waft through the air to every corner of the Island. Grenada's history is one of endless political conflict from the time of the Carib Indians to the French-English feuds until independence in 1974. A Marxist-Leninist government in 1979, led by Prime Minister Maurice Bishop, tried to move the nation closer to Communism and Cuba but it failed and Bishop was deposed in 1983. He and many of his followers were murdered by a rival faction and the ensuing turmoil led to the invasion or "intervention" by a joint US-Caribbean military force. The turmoil brought a temporary halt to tourism but also preserved this paradise. No building is allowed to be higher than the tallest palm tree and new development along the magnificent shores must be at least 165 feet from the high-tide water level. The Island's topography is spectacular and has an amazing variety of terrain: lush green rain-forest-covered mountains, verdant crop-growing hills, a multitude of rivers and streams, cascading waterfalls, many lakes, including Grand Etang Lake, a glorious one in the crater of one of its volcanoes. The richness of the soil is similar in quality to volcanic lava in which grow magnificent indigenous flora; bamboo, palms, ferns, eucalyptus and many exotic fruits such as the noni. The mountain views to the sea are breathtaking; the beaches that offer every water-sport imaginable, extraordinary. St. George's, the capital, is itself situated on a beautiful deep-water harbor, formed in the crater of another extinct volcano. It is a bustling town filled with multi-colored brick or lava-rock warehouses, shops and homes that rise on steep, San Francisco-like streets into the hills. Their red tile roofs are the result of ships that

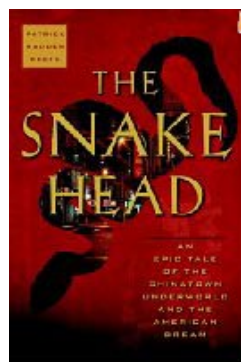

used them for ballast disposing of them on the Island A visit to the St. George's spice and souvenir market is a must as one climbs to its Forts, George, Frederick and Old. The views are well-worth the effort. Yet again time is far too short and a promise is made to return for a much longer stay.

Curacao, our next highlight, lies a mere 35 miles off the coast of Venezuela and is known as the Amsterdam of the Caribbean. It boasts a remarkable mix of all that is typically Caribbean and what is traditionally European. The streets of the capital, Willemstad, are filled with pastel-colored architectural marvels that warrant a serious and thorough walk-about. They remind one of the very finest paintings of the Dutch masters. One of the most diverse Islands, Curacao's 170,000 inhabitants are descended from over 50 nationalities; Spanish, Portuguese, French, English, Dutch and native tribes among them. Like many of the other Islands, Curacao went through many conflicts following the establishment of a small Spanish settlement there in 1527. The Dutch West India Company claimed it in 1634 but from 1666 until the early 19th century it was a constant battleground among the Dutch, French and British claimants. The 1814 Treaty of Paris gave the Island to the Dutch and after a peaceful and unremarkable 100 years, it became a serious commercial center with the opening of the Panama Canal. Royal Dutch Shell built a giant oil refinery on the Island so that oil and tourism, along with the delicious and unique Curacao liqueur, are the mainstays of Curacao's economy. The two sides of the city are connected by the Queen Emma Pontoon Bridge that swings open for passing ships and the Queen Julianna Bridge, the highest in the Caribbean, for vehicular traffic. A ferry is available for the crossing when the bridge is open.

We spent much of our time at Curacao's three fascinating museums: Museum Kura Hulanda, a mesmerizing museum of the history of slavery on the Island and its consequences; The Curacao Museum, depicting life on the Island in colonial times; and The Jewish Museum that depicts the customs and tradition of the Sephardic Jews who sought religious freedom on the Island. We also visited the magnificent plantation houses of the 18th and 19th centuries, many of which are still private homes today and peeked in to see how Curacao liqueur is made at Chobolobo and greatly enjoyed the sampling. There was no time to enjoy Curacao's splendid beaches or the wonderful diving and snorkeling opportunities in its multiple coves. We could even have ridden an ostrich. Nothing for it but to return for a longer length of time to enjoy this unique Island to the fullest. Having thawed out from the Canadian cold, the thought of returning to it is never pleasant. What saves us from despair is knowing that in only a few hours flight to the south we can board a cruise ship to reach any number of the dozens of magnificent islands in the Caribbean or we can fly directly to three of the finest: Barbados, Grenada, Curacao.

For easy booking of Celebrity Cruises, call CruCon Cruise Outlet at: 1-800-493-6609 or 1-800-760-0654

**THE SNAKEHEAD:
AN EPIC TALE OF THE
THE CHINATOWN UNDER-
WORLD AND THE AMERICAN
DREAM** By Patrick Radden Keefe
Published By Doubleday

Immigration has been a contentious issue for centuries. All of us in North America are, in fact, immigrants or descendants of immigrants except for the First Nations and Inuit. Even their origins are often questioned. Reasons for immigration are many but two seem to be key: the search for social and political freedom and opportunities for a better life.

Legal immigration from continent to continent has traditionally been complicated. There are often quotas established for the number of immigrants allowed to be admitted from certain countries and of the number of lawyers, doctors, engineers, and laborers. The numbers vary according to the political party in power and the economic well-being of the receiving nation.

Emigration to the United States from South Asia, in general, and China in particular has been staggering since Chinese workers were "imported" to work on building the railroads both in the United States and Canada. Once their work was finished most chose to stay in the two countries, legally or not. These workers then sent for their families who had been left behind and as Mao Tse Tung's Communism took over, thousands more wanted to flee. The destinations of most Chinese refugees were San Francisco and New York City. It was easy for them to disappear without a trace in the established Chinatowns of those cities. The challenge was to get to these cities from their Chinese villages. Members of the Chinese Mafia in those Chinatowns took advantage of the rising demand for immigration to North America and organized complex means of passage for their desperate 'clients' via air, ship and van. Although the price for the journey was astronomical, the comfort level was minus zero. Patrick Radden Keefe's book reads like a mesmerizing thriller despite being non-fiction. He explores the underbelly of New York's Chinatown and focuses on the diabolic "snakeheads" whose human smuggling empire, led by Sister Ping, a diminutive Chinese grandmother, raked in tens of millions of dollars by arranging to transport human cargo to North America amidst other illegal and criminal activities. A particularly disastrous sea voyage from China's Fujian Province to New York, via Bangkok and Mombasa, is central to the book's drama and illustrates the extraordinary dangers that these poor immigrants faced from departure to arrival, and then some. The actions of Sister Ping, her co-

horts and rivals often make scenarios in “The Godfather” and “The Sopranos” seem humane. The FBI’s attempts to Keefe’s voluminous research and fine writing make this a fascinating book. He pulls aside the curtain on the men and women behind the transportation of many of the approximately 3 million illegal Chinese immigrants presently living in the US and the violent modus operandi of members of the Chinese mafia. It is an hair-raising, suspenseful eye-opener.

**THE HAWK AND
THE DOVE
PAUL NITZE, GEORGE
KENNAN, AND THE
HISTORY OF THE
COLD WAR**

By Nicholas Thompson
Published by Henry Holt
and Company

This is a masterfully researched and superbly written double biography of two of America’s most influential foreign policymakers whose long careers in service to the United States federal government were among the most influential in the formulation of US foreign policy and US decision-making during the forty years of the Cold War.

Paul Nitze and George Kennan disagreed, in varying degrees, on most Cold War issues. Nitze, the “Hawk,” believed that an arms race, preferably of nuclear arms, would show the US to be the stronger than the Soviet Union and therefore capable of annihilating it, thus preventing the Soviet Union from spreading its empire and revolutionary Marxist doctrine. Kennan, the “Dove” disagreed. He believed the road to victory to be one of containment of the Soviet Union paralleled by astute diplomacy. They both worked in the US State Department headed, at the time, by General George C. Marshall. Kennan is said to have drafted almost all of the historic Marshall Plan, a plan without which Western European nations might not have recovered or retained their sovereignty following the devastation of the Second World War.

Kennan was the more academic of the two, although Nitze wrote prodigiously as well and, with Christian Herter, co-founded, at a young age, that is now known as the Paul Nitze School of Advanced International Studies at Johns Hopkins University in Washington, DC. Kennan was affiliated with Princeton University in New Jersey for many years. Both men worked together and separately in numerous positions for every US President from Franklin Delano Roosevelt

to Ronald Reagan; from Joseph Stalin to Mikhail Gorbachev as “the enemies”.

Throughout the years, Kennan and Nitze would soften their dovish versus hawkish views, Nitze, for instance was strongly against US participation in the Vietnam War and advised an early withdrawal of troops when it was still feasible; Kennan was not always completely averse to military action in certain instances requiring containment, yet the two men continued to have competing views on most foreign policy matters. These differences, however, sparked and fed their involvement with each other and their most improbable friendship for more than half a century, beginning with their working together on the State Department’s Policy Planning Staff of which Kennan was initially the head and Nitze, a member.

Nitze, himself, eventually headed the PPS and, during his career, was involved in a series of negotiations that included the SALT treaties among many other nuclear arms-related meetings with the Soviets. Kennan always managed to be involved in major policy decisions, either directly or indirectly through his writing of books and numerous articles for newspapers such as the New York Times and Washington Post and political journals like Foreign Affairs, the publication of the Council on Foreign Relations. The fact that the book’s author, Thompson, is a grandson of Paul Nitze adds a colorful and personal dimension to his writing. His access to his grandfather’s papers and those of Kennan, as well as his family connection, humanizes these two remarkable men and makes them come alive. They both worked well into old age and their involvement spanned all the major events of the latter half of the twentieth century: from the Marshall Plan to, the Cuban crisis, the Korean War, the Hungarian Revolution, the Vietnam War. They both lived to witness the end of the Cold War as well as the terrorist attacks on the World Trade Center in New York and the Pentagon in Washington.

These two men are not only historical figures, they made history happen; history that changed all our lives. Their biographies are a magnificent read.

de Pédery Hunt Dora készítette karácsonyfadíszek

TÁMOGASSA A MAGYAR MŰVÉSZETET!

A Szervátiusz Alapítványt Szervátiusz Tibor szobrászművész alapította édesapja, Szervátiusz Jenő születésének 100. évfordulójára.

Egyúttal létrehozta a Szervátiusz Jenő díjat, azzal a céllal, hogy ráirányítsa a figyelmet a Kárpát-medencében születő magyar művészetre.

A díjat a kuratórium évente adja át olyan képzőművészeknek, akik a nemzeti kultúra gyökereit felmutató, magas színvonalú művészetet hoznak létre.

A formakultúra ugyanis - a nyelv mellett - a legfontosabb identitás -megtartó erő egy nemzet életében: megmaradásuk záloga.

Két éve, felváltva művészettörténész, illetve újságíró is kap alternatív Szervátiusz Jenő díjat.

Számlaszám: HU02 10300002-20609254-00003285

Szervátiusz Tiborné kuratóriumi elnök
Tel.: 06/20-338-9278
e-mail: alapitvany@szervatiusz.hu

KALEJDOSCOPE PUBLISHING

AZ ÖN ÉLETE IS TÖRTÉNELEM!
MESÉLJE EL UNOKÁINAK IS!

KÖNYVÉT MI KIADJUK MAGYARUL, ANGOLUL
VAGY KÉT NYELVEN

KÉZIRATÁNAK FORDÍTÁSÁT VÁLLALJUK

E-mail: rosacae@hotmail.com
www.kaleidoszkop.com
Tel.: 416 491 4631

SZILVESZTER

2009 december 31

Budapesti
Sztárvendég!

7:00

Koktél-fogadás

8:00

5 fogásos vacsora

Mesterszakács: Tóth Ibolya

ZENE Vaski Gábor és az Esti Fény
Verseghy Árpád és a Fekete Föld

Jegyek ára: december 20-ig \$90.00 utána \$115.00

T: 416-654-4926 www.hccc.org

Magyar Kultúrközpont, Torontó

Balázs Palival

FÜGGETLEN MAGYAR RÁDIÓ

FŐSZERKESZTŐ:
BEDE FAZEKAS ZSOLT

MINDEN SZOMBATON D.U. 5-TŐL 7-IG
AZ AM 530-AS KÖZÉPHULLÁMON

HIRDESSZEN LAPUNKBAN!

A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA AZ
ÉVI ELŐFIZETÉST IS.

MŰVELTSÉGE GAZDAGODIK,
FELFRISSÜL, HA A MAGYAR
DIASZPÓRA EGYETLEN KÉTNYELVŰ
KULTURÁLIS LAPJÁT OLVASSA

A KALEIDOSZKÓP IRODALMI KÁVÉZÓ
A KANADAI MAGYAR TEHETSÉGEK
BEMUTATKOZÁSÁT VÁRJA

JELENTKEZÉS: rosacae@hotmail.com
Telefonon: 416 491 4631

the coffee mill

MAGYAR ÉS EURÓPAI ÉTELEK
A LEGFINOMABB BÉCSI SZELET,
GULYÁSLEVES

BORJÚPAPRIKÁS GALUSKÁVAL
NAGY SALÁTA- ÉS SZENDVICSVÁLASZTÉK
LIKŐRENGEDÉLYEL RENDELKEZÜNK
46. ÉVE ÁLLUNK VENDÉGEINK
RENDELKEZÉSÉRE!

MINDEN NAP NYITVA

D. E. 10-TŐL ESTE 11-IG

PÉNTEKEN ÉS SZOMBATON ESTE 12-IG

99 YORKVILLE AVE., TORONTO, ONTARIO
416-920-2108

ÉLŐZENE PÉNTEK, SZOMBAT
ÉS VASÁRNAP ESTE

AMERIKAI MAGYAR ÚJSÁGOT!
P. O. Box 7416 Baltimor,
MD 21227-0416, USA

A TORONTÓI MAGYAR KULTÚRKÖZPONT
VÁRJA A MAGYAR HONFITÁRSAKAT!
HOZZA EL BARÁTAIT IS!

THERE IS ALWAYS SOMETHING
HAPPENING AT THE HUNGARIAN
COMMUNITY CENTRE
COME IN!

840 St. Clair Ave. West, Toronto
Tel.: 416 654 4926
www.hccc.org

"A PÉNZ NEM MINDEN, DE JÓ HA VAN"

Tapasztalatom szerint, a gazdaságilag
független emberek kevesebbet aggódnak
a piac és az élet ingadozásai miatt.
Átfogó pénzügyi tanácsadással segítük
Önnek lelki nyugalma és vagyoni
biztonsága megvalósításában.

Gábor László Vaski, CFP, B.Mus.

Senior Financial Consultant

390 Brant Street Suite 600,

Burlington, ON L7R 4J4

SOLUTIONS BUILT AROUND YOU™

Investors Group Financial Services Inc.

Tel: 905-333-3335, or 1-888-467-8844 (toll free)

Fax: 905-333-3559

e-mail: gabor.vaski@investorsgroup.com

www.investorsgroup.com

- ▶ BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS
- ▶ NYUGDÍJBEFEKTETÉS
- ▶ ADÓTANÁCSADÁS
- ▶ JELZÁLOGKÖLCSÖN
- ▶ BIZTOSÍTÁS*
- ▶ KÉSZPÉNZ KEZELÉS
- ▶ HAGYATÉK,
- ▶ VÉGRENDELET TANÁCSOK
- ▶ BRÓKER SZOLGÁLTATÁSOK

TM Trademarks owned by Investors Group Inc. and licensed to affiliated corporations
* Insurance products and services distributed through I.G. Insurance Services Inc.
Insurance License sponsored by The Great-West Assurance Company
** Brokerage services offered through Investors Group Securities Inc.

ÚJ MAGYAR ÉTTEREM! LÉPJEN BE!
1992 YOUNGE STREET, TORONTO, ON, M4S 1Z7
TEL.: 416 440 1220

KALEJDOSZKÓP-KALEIDOSCOPE

A MAGYAR DIASZPÓRA POLITIKAMENTES
KÉTNYELVŰ KULTURÁLIS FOLYÓIRATA
RENDELJE MEG, SZÉP AJÁNDÉK BARÁTAINAK IS!

LÁTOGASSON HONLAPUNKRA:
www.kalejdoszkop.com

IDA LEO'S UNIQUE BOOKMARKS
DIFFERENT DESIGN, LAMINATED, ADMIRER BY MANY!
CHRISTMAS DESIGN AVAILABLE
4 FOR \$10.00 OR 1 FOR \$3.00
SEND CHECK OR MONEY ORDER TO IDA LEO
401-1950 DURNIN ROAD, KELOWNA, BC.
V1X 7W6; TEL.: 250 762 3460

CORVINA

Printing & Design Inc.

Amiben bizalommal számíthat ránk:

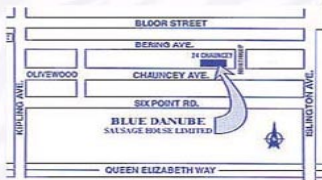
- Asztali- és falinaptárak, szórólapok;
- Meghívók esküvőkre, keresztelőkre stb;
- Kis példányszámú könyvek nyomtatása;
- Számla- és csekkfüzetek, bélyegzők;
- Egyedi névjegykártyák, pólók;
- Levélpapír, boríték;

1270 Finch Ave. West Unit 18.
North York, Ontario M3J 3J7
Tel: 416-658-3434, Fax: 416-658-6613
www.corvina.ca, info@corvina.ca

BLUE DANUBE SAUSAGE HOUSE LIMITED

Igazi magyaros jóízű friss hentesárak
Finom házi sütemények
Magyar áruk bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család

24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesausagehouse.com

**MŰVELTSÉGET, TUDÁST AD CSALÁDJÁNAK,
BARÁTAINAK! LEGYEN A KARÁCSONYFÁK
ALATT AZ ÉVI ELŐFIZETÉS!**

HUNGARIAN VISUAL ARTISTS OF CANADA A KANADAI MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK EGYESÜLETE

Sárkány Mária: Redness

SZERETTEL MEGHÍVJA ÖNT, CSALÁDJÁT, BARÁTAIT
ŐSZI TÁRLATUNKRA

A KANADAI MAGYAR KULTÚRKÖZPONT PETŐFI TERMÉBEN
840 St. CLAIR AVENUE W., TORONTO, ON
A KIÁLLÍTÁST MINDEN MAGYAR RENDEZVÉNY IDEJE ALATT
NYITVA TARTJUK. MÁS IDŐPONTBAN, VAGY VIDÉKRŐL
ÉRKEZŐ LÁTOGATÓINK AZ IRODÁBÓL KÉRHETIK A PETŐFI
TEREM KINYITÁSÁT. RENDEZVÉNYEK IDEJE ALATT
KÉPZŐMŰVÉSZETBEN TANULT ÉS JÁRTAS TAGTÁRSUNK LESZ
JELEN A PETŐFI TEREMBEN ÉS AD FELVILÁGOSÍTÁST A
KIÁLLÍTOTT MŰVEKRŐL ÉS A MŰVÉSZEKRŐL.
KÉRJÜK, LÁTOGASSÁK KIÁLLÍTÁSUNKAT, HOGY EZZEL IS
TÁMOGASSÁK A MAGYAR KULTÚRÁT.
A KIÁLLÍTOTT TÁRGYAK MEGVÁSÁROLHATÓK.

Farview Mall

tel: 416.491.1115

fax: 416.491.1146

1800 Sheppard Ave. E.
Toronto ON M2J 5A7

Square One Mall

tel: 905.896.4030

fax: 905.895.4031

100 City Centre Dr.
Mississauga ON L5B 2C9

Hillcrest Mall

tel: 905.883.1144

fax: 905.883.1148

9350 Yonge St.
Richmond Hill ON L4C 5G2

Magyar szívvel, kanadai fogorvosi tudással...

DR. DENCS KATALIN FOGORVOS
DENTAL SURGEON, TORONTO

TEL: 416-222-7979

- ➔ Fehér porcelán koronák, hidak, fogfehérítés
- ➔ Fogszabályozás felnőtteknek, gyerekeknek
- ➔ Tömések, gyökérkezelések, szájsébeszet
- ➔ Kanadai megelőző rendszeres fogtisztítások
- ➔ Visszatérő fejfájások, nyaki fájdalmak és alvási zavarok kezelése, amelyek fogászati eredetűek

- 280. Sheppard Ave. East #213
- Yonge St. és a Bayview Ave. között félúton
- Ingyenes felszíni és földalatti parkolóhelyek

